

EL PANORAMA ECONÒMIC DE LES ILLES BALEARS

RESUM

Segons les dades de la direcció general d'Economia, el valor afegit brut a preus corrents de l'economia de les Illes Balears l'any 2017 se situa en 26.092,9 milions d'euros. La distribució del valor afegit brut per sectors econòmics mostra una estructura productiva en què el 83,9% de l'activitat econòmica es concentra en el sector terciari, mentre que el 8,6% restant es genera a la construcció, el 6,2% a la indústria i l'energia, i el sector primari representa el 1,4% del PIB regional. Mallorca assoleix un valor afegit brut (VAB) de 20.561,1 milions d'euros. A les Pitiüses i a Menorca, ha estat de 3.433,5 i de 2.098,3 milions d'euros, respectivament. El creixement del VAB, a preus constants de les Illes Balears (2,6%) es situa per sota de la mitjana del conjunt de CA, ocupant el lloc tretzè dins el conjunt de les 17 CA. També es pot indicar que pels períodes 2001-2007; 2008-2013 i 2014-2017, Balears s'ha comportat millor que el conjunt de CA a partir de 2008.

A partir de les dades DIRCE de l'INE, es pot comprovar que l'any 2017 el nombre d'empreses a les Illes Balears va augmentar en 3.726 (4,2%), amb un total de 93.067 empreses (268 empreses menys que les qui havia l'any 2008 o un -0,3%).

Les exportacions productives, obtingudes per diferència entre les exportacions totals menys les de les partides distorsionants, van registrar 568 milions d'euros i van créixer un 6,8% respecte al 2016. També es va aconseguir una xifra récord en importacions productives, descomptades les partides distorsionants. Es va aconseguir un total de 703 millions, un 12,8% més que l'any anterior.

Les dades del Registre d'Inversions Exterior del Ministeri d'Indústria, Turisme i Comerç permeten afirmar que la inversió bruta estrangera sense entitats de tinència de valors estrangers (ETVE) per comunitats autònomes dóna a les Illes Balears un import de 318,3 milions d'euros, amb una disminució del 44%.

La inflació interanual és del 2,1% a les Balears (0,1 punts) per sobre de l'espanyola. Per comunitats autònomes, Balears es situa en tercera posició darrere de Catalunya i Castella-Lleó. Per rubríciques, els creixements positius d'inflació a les Balears, per a l'any 2017, s'han produït amb més intensitat al transport (+4,1%), a l'Habitatge (+4%), restaurants i hotels (+2,9%) i altres béns i serveis (+1,8%). Quant a les taxes de creixement diferencial per rubríciques del IPC de Balears respecte al IPC d'Espanya destaquen els majors creixements a Balears de restaurants i hotels (+ 1 punt) i altres béns i serveis (+0,9 punts).

Segons FUNCAS l'evolució (en base 100 Espanya) de la renda real per càpita de Balears respecte a la resta de CA pel període 2000-2017 ha estat la més regressiva pel conjunt de CA, ja que ha passat de la segona posició relativa (131,6) l'any 2000 a la posició setena (99,8) l'any 2017, amb una pèrdua de 31,8 punts del seu nivell relatiu, la qual dobla la pèrdua del nivell relatiu de Canàries (-15,6 punts), que és la segona CA per pèrdua relativa. També cal destacar que mentre l'any 2016 Balears encara es mantenia (1,4 punts) per sobre del nivell 100 Espanya, l'any 2017, i per primera vegada, ja es situa per sota de la mitjana espanyola.

A partir de les darreres dades de la Comptabilitat Regional del INE, i pel període 2010-2016, a les Balears la remuneració dels salaris representava el 2010 el 48,97% de la renda regional, i el 2016 van passar a representar el 46,79% amb una pèrdua de -2,18 punts en la seva participació a la renda regional, i en contrapartida els excedents bruts d'explotació han passat de representar el 51,03% el 2010 a representar el 2016 el 53,21% restant. Aquest fenomen de pèrdua de participació dels salariis en la renda regional és comú a totes les CA al llarg del període analitzat; on Balears es situa amb una pèrdua inferior a la mitjana regional, i dins el conjunt de CA ocupa la vuitena posició per pèrdua relativa dels salariis en la renda regional.

Finalment, de les tres CA amb una forta especialització en el "turisme de sol i platja", la que presenta el millor Índex Sintètic de Resiliència Regional (ISR) és Illes Balears (4,56), seguida d'Andalusia (4,39), i Canàries (4,16).

1.1.

INTRODUCCIÓ

A diferència d'anys anteriors aquest apartat s'inicia amb l'anàlisi del panorama econòmic de les Illes Balears obviant les dades relatives al panorama internacional, com s'havia fet en anteriors edicions, en les quals es presentava un breu resum dels principals informes internacionals de primavera de l'OMC, FMI, OCDE, UE i OIT, com tampoc es fa cap referència a l'anàlisi de l'economia espanyola, que s'havia fet en anteriors edicions, a partir del Programa d'estabilitat del Regne d'Espanya presentat pel Ministeri d'Economia. La resta d'apartats, referits a l'anàlisi econòmica regional de les Illes Balears, segueixen les mateixes pautes metodològiques de les edicions anteriors pel que fa a l'anàlisi de l'oferta productiva, l'anàlisi de la demanda regional, la inversió estrangera, els preus, l'evolució de la renda real per càpita, la distribució funcional de la renda, i finalment es presenta un nou apartat dedicat a l'evolució de la taxa de benefici i l'Índex Sintètic de Resiliència Regional (ISR).

1.2.

ANÀLISI DE L'OFERTA PRODUCTIVA DE LES ILLES BALEARS

En aquest apartat analitzam, en primer lloc, l'estructura productiva de l'oferta de les Balears per sectors econòmics i per illes a partir de les estimacions macroeconòmiques que ha fet la Direcció General d'Economia del Govern de les Illes Balears per al període 2004-2017.

A continuació, a partir de FUNCAS es presenta l'oferta productiva de les Balears en relació amb la resta de comunitats autònombes.

1.2.1. L'ANÀLISI DE L'OFERTA PRODUCTIVA DE LES ILLES BALEARS PER SECTORS I PER ILLES

Segons les dades de la Direcció General d'Economia, el valor afegit brut a preus corrents de l'economia de les Illes Balears l'any 2017 se situa en 26.092,9 milions d'euros. La distribució del valor afegit brut per sectors econòmics mostra una estructura productiva en què un 83,9% de l'activitat econòmica es concentra en el sector terciari, mentre que un 8,6% es genera a la construcció, un 6,2% a la indústria i l'energia, i el sector primari representa un 1,4% del PIB regional. (Vegeu el quadre I-1).

El creixement regional real (base 2004) de l'economia balear el 2017 experimenta una recuperació d'un 3,8%, que és la continuació del creixement que es manté al llarg del trienni 2015-2017 amb taxes reals entre un 3% i 4%. Els anys de l'eta-

pa de crisi se circumscriu al bienni 2009 i 2010 amb taxes negatives del 2,7% i -0,9%, respectivament. La sortida de la crisi s'inicia amb una lenta recuperació al llarg del quadrienni 2011-2014 amb taxes que en cap cas varen superar l'1%. Aquesta dinàmica de creixement s'ajusta perfectament al patró de creixement del sector serveis. (Vegeu el quadre I-2).

Al llarg del període (2004-2009) varen créixer per sobre de la mitjana regional (un 1,3% anual acumulatiu) els serveis i el sector primari amb taxes d'1,6%, mentre que la construcció (que va patir la major caiguda del VAB l'any 2009 amb un -8,6%) i la indústria i l'energia pràcticament igualen el VAB de l'any 2009 al de l'any 2004. En l'etapa de recuperació econòmica (2009-2017) l'únic sector que creix per sobre de la mitjana regional ha estat els serveis amb una taxa d'1,9% anual acumulatiu (0,4 punts per sobre de la mitjana regional). De la resta de sectors només presenta un creixement positiu l'agricultura amb un 0,6% anual acumulatiu, mentre que la indústria, l'energia i la construcció presenten creixements acumulatius negatius d'un -0,1% i un -1,8%, respectivament. (Vegeu el gràfic I-1 i el gràfic I-2).

Si analitzam el creixement econòmic de les Balears al llarg del darrer quinquenni (2013-2017) i el comparam amb Espanya i la zona euro, resulta que les dades per a les Balears només són pitjors l'any 2014 en relació amb la zona euro, i en relació amb Espanya només són pitjors pels anys 2014 i 2015.¹ (Vegeu el quadre i el gràfic I-3).

1. Les fonts estadístiques usades per la Direcció General d'Economia i l'INE difereixen a l'hora de fer les estimacions sobre el creixement del PIB. Per tant, aquesta afirmació només es pot sustentar a partir de la informació de la Direcció General d'Economia.

Si analitzam ara el valor afegit brut per illes, es pot comprovar que en valors corrents i per l'any 2017 Mallorca assoleix un valor afegit brut (VAB) de 20.561,1 milions d'euros. A les Pitiüses i a Menorca, ha estat de 3.433,5 i de 2.098,3 milions d'euros, respectivament. Quant al valor absolut en euros constants de l'any 2004, Mallorca arriba a un VAB de 16.519,7 milions d'euros, mentre que a les Pitiüses i a Menorca ha estat de 2.758,7 i de 1.685,9 milions d'euros, respectivament. (Vegeu el quadre I-4).

L'estrucció econòmica per illes identifica el pes preponderant de Mallorca entorn d'un 78,8%, mentre que les Pitiüses i Menorca es distribueixen el 21,2% restant (un 13,2% les Pitiüses i un 8,0% Menorca), de tal manera que el comportament del PIB de Mallorca acaba determinant el comportament de l'economia regional. (Vegeu el quadre I-5 i el gràfic I-4).

Al llarg del període 2004-2009 només creix per sobre de la mitjana regional Mallorca (0,2 punts per sobre), mentre Pitiüses i Menorca ho varen fer a ritmes inferiors (1% i 0,4% anual acumulatiu respectivament). Al llarg del període de recuperació (2009-2017) només Pitiüses creix per sobre de la mitjana regional (0,9 punts per sobre), mentre la resta ho fa per sota (Mallorca -0,2 punts i Menorca -0,4 punts). (Vegeu el gràfic I-5).

1.2.2. L'ANÀLISI DE L'OFERTA PRODUCTIVA DE LES ILLES BALEARS PER COMUNITATS AUTÒNOMES

Les dades de FUNCAS² permeten estimar la recuperació del creixement relatiu de

les Illes Balears en comparació amb la resta de comunitats autònombes. Aquestes dades mostren que per a l'any 2017 el creixement del VAB a preus constants de les Illes Balears (2,6%) es situa per sota de la mitjana del conjunt de CA, ocupant el lloc tretzè dins el conjunt de les 17 CA.³

També es pot indicar que pels períodes 2001-2007; 2008-2013 i 2014-2017, Balears s'ha comportat millor que el conjunt de CA a partir de 2008. Així, mentre en els anys anteriors a la Gran Recessió (2001-2007) Balears es situava a la coa del creixement regional, al llarg del període de crisi (2008-2013) es va situar en quarta posició regional, i en els anys de la recuperació (2014-2017) s'ha situat en cinquena posició. (Vegeu el quadre I-6 i els gràfics I-6 al I-9).

A partir d'aquesta base de dades de FUNCAS, s'analitza a continuació l'evolució comparativa regional per sectors productius de les Illes Balears en relació amb la resta de comunitats autònombes.

1.2.2.1. El sector agrari

El sector agrari balear presenta l'any 2017 un pes estructural en l'economia espanyola del 0,5% igual que Madrid i són les CA que presenten la participació més petita sobre el conjunt regional. El creixement del sector agrari l'any 2017 fou del 5,2% i es situa en setena posició pel conjunt de CA. Pels tres períodes analitzats Balears presenta un comportament més dinàmic que el conjunt de CA. Així mentre pel període

2. Vegeu: "Actualización de las previsiones de crecimiento para las comunidades autónomas 2018", FUNCAS, 3 de mayo de 2018.

3. Les estimacions de FUNCAS estan força ajustades a les de la CRE del INE de març de 2018, ja que l' INE estima per l'any 2017 un creixement per Illes Balears del 2,7% ocupant el lloc dotzè dins el conjunt de les 17 CA.

2001-2007 es va situar a la coa del creixement regional, pel període 2008-2013 ja ocupava el lloc dotzè i pel període 2014-2017 es situa en tercera posició. (Vegeu el quadre I-7 i els gràfics I-10 al I-13).

1.2.2.2. La indústria

La indústria balear presenta l'any 2017 un pes estructural en l'economia espanyola del 1%, el més petit dins el conjunt regional. El creixement de la indústria l'any 2017 fou del 2,3% i es situa en dotzena posició pel conjunt de CA. Pels tres períodes analitzats la indústria balear presenta un comportament molt sensible als efectes de la crisi econòmica, ja que mentre pel període 2001-2007 es va situar en la posició vuitena del creixement regional, pel període 2008-2013 va ocupar la darrera posició. El període 2014-2017 representa una certa recuperació de posicions relatives al situar-se en onzena posició. (Vegeu el quadre I-8 i els gràfics I-14 al I-17).

1.2.2.3. La construcció

La construcció balear presenta l'any 2017 un pes estructural en l'economia espanyola del 2,8%, per sobre del que representa a Astúries, Cantàbria, Extremadura, Navarra i la Rioja. El creixement de la construcció l'any 2017 fou del 4,7% i es situa en vuitena posició pel conjunt de CA. Pels tres períodes analitzats la construcció balear presenta un comportament més resistant a la crisi i més dinàmic en la etapa de recuperació. Així, mentre pel període 2001-2007 es va situar en la posició catorze del creixement regional, pel període 2008-2013 va ocupar la cinquena posició i al llarg del període 2014-2017 ja

va ocupar la segona posició. (Vegeu el quadre I-9 i els gràfics I-18 al I-21).

1.2.2.4. Els serveis

El terciari balear presenta l'any 2017 un pes estructural en l'economia espanyola del 3%, per sobre del que representa a Astúries, Cantàbria, Extremadura, Múrcia, Navarra i La Rioja. El creixement del terciari l'any 2017 fou d'un 2,5% i se situa en quarta posició en el conjunt de comunitats autònombes. Pels tres períodes analitzats el terciari balear presenta també un comportament més resistant a la crisi i més dinàmic en l'etapa de recuperació. Així doncs, si durant el període 2001-2007 es va situar en la coa del creixement regional, en el període 2008-2013 va ocupar la quarta posició i al llarg del període 2014-2017 ja va ocupar la segona posició. (Vegeu el quadre I-10 i els gràfics I-22 al I-25).

Els serveis predominantment de mercat (senyse administració pública i defensa, seguretat social obligatòria, educació, activitats sanitàries i de serveis socials) a les Illes Balears presenten l'any 2017 un pes estructural en l'economia espanyola d'un 3,3%, per sobre del que representa a Aragó, Astúries, Cantàbria, Castella-la Manxa, Extremadura, Múrcia, Navarra i La Rioja. El creixement d'aquests serveis l'any 2017 fou d'un 2,7% i se situa en vuitena posició en el conjunt de comunitats autònombes. Pels tres períodes analitzats aquest terciari balear presenta un comportament més resistant a la crisi i més dinàmic en l'etapa de recuperació. Així doncs, si en el període 2001-2007 es varen situar a la coa del creixement regional, en els períodes 2008-2013 i 2014-2017 varen ocupar la quarta posició. (Vegeu el quadre I-11 i els gràfics I-26 al I-29).

**QUADRE I-1. EVOLUCIÓ DEL VAB A PREUS CORRENTS EN MILERS D'EUROS A LES ILLES BALEARS
PER SECTORS ECONÒMICS (2004-2017) (BASE 2004)**

Agricultura			Energia i indústria			Construcció			Serveis			Total			
	Total	% VAB	% variació	Total	% VAB	% variació	Total	% VAB	% variació	Total	% VAB	% variació	Total	% VAB	% variació
2004	312.115	1,8%	-	1.116.697	6,4%	-	1.833.327	10,5%	-	14.242.302	81,4%	-	17.504.441	100,0%	-
2005	335.305	1,8%	7,4	1.184.113	6,4%	6,0	1.969.188	10,6%	7,4	15.036.086	81,2%	5,6	18.524.692	100,0%	5,8
2006	315.669	1,6%	-5,9	1.233.050	6,2%	4,1	2.122.213	10,7%	7,8	16.096.704	81,4%	7,1	19.767.636	100,0%	6,7
2007	343.662	1,6%	8,9	1.335.373	6,3%	8,3	2.323.974	11,0%	9,5	17.206.151	81,1%	6,9	21.209.159	100,0%	7,3
2008	346.428	1,5%	0,8	1.426.508	6,4%	6,8	2.383.658	10,6%	2,6	18.264.493	81,5%	6,2	22.421.087	100,0%	5,7
2009	340.380	1,5%	-1,7	1.456.335	6,6%	2,1	2.120.274	9,6%	-11,0	18.086.639	82,2%	-1,0	22.003.628	100,0%	-1,9
2010	342.981	1,6%	0,8	1.373.069	6,3%	-5,7	2.260.054	10,3%	6,6	17.892.016	81,8%	-1,1	21.868.121	100,0%	-0,6
2011	290.970	1,3%	-15,2	1.349.404	6,1%	-1,7	2.263.717	10,3%	0,2	18.092.366	82,3%	1,1	21.996.457	100,0%	0,6
2012	265.149	1,2%	-8,9	1.368.486	6,3%	1,4	1.943.313	8,9%	-14,2	18.235.639	83,6%	0,8	21.812.587	100,0%	-0,8
2013	293.725	1,3%	10,8	1.459.667	6,6%	6,7	1.887.643	8,5%	-2,9	18.475.246	83,5%	1,3	22.116.282	100,0%	1,4
2014	295.942	1,3%	0,8	1.426.151	6,3%	-2,3	2.062.718	9,1%	9,3	18.782.634	83,2%	1,7	22.567.445	100,0%	2,0
2015	343.158	1,4%	16,0	1.552.987	6,6%	8,9	2.139.536	9,0%	3,7	19.633.784	82,9%	4,5	23.669.464	100,0%	4,9
2016	358.492	1,4%	4,5	1.543.836	6,2%	-0,6	2.229.983	9,0%	4,2	20.743.500	83,4%	5,7	24.875.811	100,0%	5,1
2017	355.899	1,4%	-0,7	1.617.738	6,2%	4,8	2.239.030	8,6%	0,4	21.880.256	83,9%	5,5	26.092.922	100,0%	4,9

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de Direcció General d'Economia.

QUADRE I-2. EVOLUCIÓ DEL VAB A PREUS CONSTANTS EN MILERS D'EUROS A LES ILLES BALEARS PER SECTORS ECONÒMICS (2004-2017) (BASE 2004)

Agricultura			Energia i indústria			Construcció			Serveis			Total			
Total	% VAB	% variació	Total	% VAB	% variació	Total	% VAB	% variació	Total	% VAB	% variació	Total	% VAB	% variació	
2004	312.115	1,8%	-	1.116.697	6,4%	-	1.833.327	10,5%	-	14.242.302	81,4%	-	17.504.441	100,0%	-
2005	318.747	1,8%	2,1	1.129.539	6,3%	1,2	1.879.619	10,5%	2,5	14.594.799	81,4%	2,5	17.922.704	100,0%	2,4
2006	329.904	1,8%	3,5	1.148.459	6,2%	1,7	1.949.634	10,6%	3,7	14.996.156	81,4%	2,8	18.424.153	100,0%	2,8
2007	336.502	1,8%	2,0	1.165.111	6,1%	1,5	2.021.283	10,6%	3,7	15.457.288	81,4%	3,1	18.980.184	100,0%	3,0
2008	339.278	1,8%	0,8	1.170.646	6,1%	0,5	1.993.844	10,4%	-1,4	15.702.286	81,8%	1,6	19.206.054	100,0%	1,2
2009	337.836	1,8%	-0,4	1.130.258	6,0%	-3,5	1.823.371	9,8%	-8,6	15.390.595	82,4%	-2,0	18.682.060	100,0%	-2,7
2010	336.485	1,8%	-0,4	1.098.498	5,9%	-2,8	1.709.228	9,2%	-6,3	15.369.934	83,0%	-0,1	18.514.144	100,0%	-0,9
2011	337.494	1,8%	0,3	1.083.284	5,8%	-1,4	1.634.278	8,8%	-4,4	15.561.597	83,6%	1,2	18.616.653	100,0%	0,6
2012	335.807	1,8%	-0,5	1.074.585	5,8%	-0,8	1.544.924	8,3%	-5,5	15.660.024	84,1%	0,6	18.615.340	100,0%	0,0
2013	339.190	1,8%	1,0	1.062.445	5,7%	-1,1	1.461.540	7,8%	-5,4	15.815.058	84,7%	1,0	18.678.233	100,0%	0,3
2014	339.784	1,8%	0,2	1.051.821	5,6%	-1,0	1.423.174	7,5%	-2,6	16.041.925	85,1%	1,4	18.856.704	100,0%	1,0
2015	339.670	1,7%	0,0	1.072.174	5,5%	1,9	1.464.375	7,5%	2,9	16.537.620	85,2%	3,1	19.413.839	100,0%	3,0
2016	347.440	1,7%	2,3	1.099.779	5,4%	2,6	1.515.770	7,5%	3,5	17.242.112	85,3%	4,3	20.205.101	100,0%	4,1
2017	353.341	1,7%	1,7	1.122.495	5,4%	2,1	1.570.462	7,5%	3,6	17.917.924	85,5%	3,9	20.964.221	100,0%	3,8

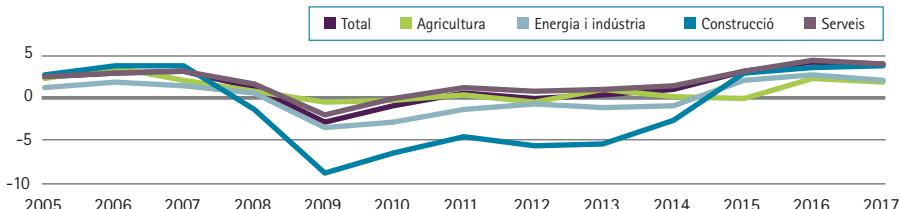
Taxes anual acumulativa (%)

2004-2009	1,6	0,2	-0,1	1,6	1,3
2009-2017	0,6	-0,1	-1,8	1,9	1,5

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de Direcció General d'Economia.

Gràfic I-1

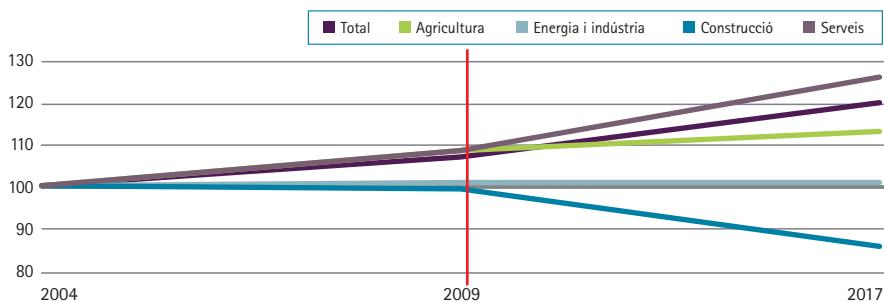
Evolució de la variació del VAB a preus constants en milers d'euros a les Illes Balears per sectors econòmics (2004-2017) (Base 2004)

Font: Elaboració pròpria a partir de dades de Direcció General d'Economia.

Gràfic I-2

Evolució de la taxa de variació acumulativa del VAB a preus constants en milers d'euros a les Illes Balears per sectors econòmics (2004-2017) (Base 2004=100)

Font: Elaboració pròpria a partir de dades de Direcció General d'Economia.

QUADRE I-3. EVOLUCIÓ DE LES TAXES DE VARIACIÓ DEL PIB. VOLUM ENCADENAT (2013-2017) (BASE 2010)

	2013	2014	2015	2016 (p)	2017 (p)
Zona euro	-0,2	1,3	2,1	1,8	2,3
Espanya	-1,7	1,4	3,4	3,3	3,1
Illes Balears	0,3	1,0	3,0	4,1	3,8
Mallorca	0,2	0,7	2,9	4,1	3,8
Menorca	0,4	0,8	2,9	3,7	3,0
Pitiüses	1,1	2,4	3,6	4,3	4,0

Font: Direcció General d'Economia.

Nota: (p) provisional.

Gràfic I-3

Evolució de les taxes de variació del PIB. Volum encadenat (2013-2017) (base 2010)

Font: Direcció General d'Economia.

Nota: (p) provisional.

QUADRE I-4. EVOLUCIÓ DEL VAB A PREUS CORRENTS EN MILERS D'EUROS A LES ILLES BALEARS PERILLA. ANYS 2004-2017 (BASE 2004)

Mallorca			Menorca			Pitiüses			Illes Balears			
Total	% VAB	% variació	Total	% VAB	% variació	Total	% VAB	% variació	Total	% VAB	% variació	
2004	13.815.565	78,9%	-	1.514.016	8,6%	-	2.174.861	12,4%	-	17.504.441	100,0%	-
2005	14.655.809	79,1%	6,1	1.594.356	8,6%	5,3	2.274.527	12,3%	4,6	18.524.692	100,0%	5,8
2006	15.678.469	79,3%	7,0	1.679.539	8,5%	5,3	2.409.628	12,2%	5,9	19.767.636	100,0%	6,7
2007	16.856.582	79,5%	7,5	1.774.071	8,4%	5,6	2.578.507	12,2%	7,0	21.209.159	100,0%	7,3
2008	17.829.165	79,5%	5,8	1.859.659	8,3%	4,8	2.732.263	12,2%	6,0	22.421.087	100,0%	5,7
2009	17.492.816	79,5%	-1,9	1.815.758	8,3%	-2,4	2.695.053	12,2%	-1,4	22.003.628	100,0%	-1,9
2010	17.345.932	79,3%	-0,8	1.795.913	8,2%	-1,1	2.726.276	12,5%	1,2	21.868.121	100,0%	-0,6
2011	17.414.974	79,2%	0,4	1.799.021	8,2%	0,2	2.782.462	12,6%	2,1	21.996.457	100,0%	0,6
2012	17.257.177	79,1%	-0,9	1.775.673	8,1%	-1,3	2.779.737	12,7%	-0,1	21.812.587	100,0%	-0,8
2013	17.472.900	79,0%	1,3	1.802.276	8,1%	1,5	2.841.106	12,8%	2,2	22.116.282	100,0%	1,4
2014	17.791.309	78,8%	1,8	1.836.240	8,1%	1,9	2.939.896	13,0%	3,5	22.567.445	100,0%	2,0
2015	18.642.660	78,8%	4,8	1.924.426	8,1%	4,8	3.102.378	13,1%	5,5	23.669.464	100,0%	4,9
2016	19.594.771	78,8%	5,1	2.014.649	8,1%	4,7	3.266.390	13,1%	5,3	24.875.811	100,0%	5,1
2017	20.561.085	78,8%	4,9	2.098.310	8,0%	4,2	3.433.528	13,2%	5,1	26.092.922	100,0%	4,9

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de Direcció General d'Economia.

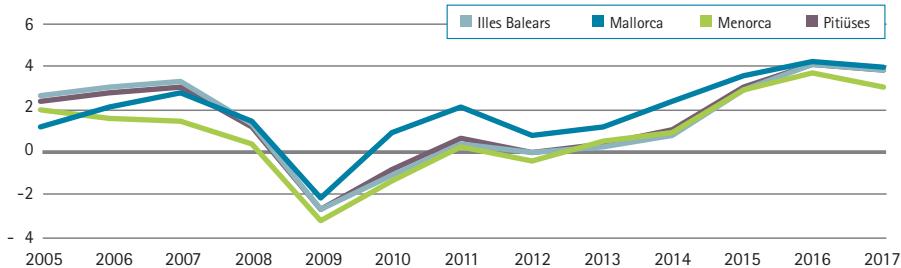
QUADRE I-5. EVOLUCIÓ DEL VAB A PREUS CONSTANTS EN MILERS D'EUROS A LES ILLES BALEARS PERILLA (2004-2017) (BASE 2004)

Mallorca			Menorca			Pitiüses			Illes Balears			
Total	% VAB	% variació	Total	% VAB	% variació	Total	% VAB	% variació	Total	% VAB	% variació	
2004	13.815.565	78,9%	-	1.514.016	8,6%	-	2.174.861	12,4%	-	17.504.441	100,0%	-
2005	14.179.546	79,1%	2,6	1.542.545	8,6%	1,9	2.200.613	12,3%	1,2	17.922.704	100,0%	2,4
2006	14.612.901	79,3%	3,1	1.565.392	8,5%	1,5	2.245.860	12,2%	2,1	18.424.153	100,0%	2,8
2007	15.085.041	79,5%	3,2	1.587.625	8,4%	1,4	2.307.519	12,2%	2,7	18.980.184	100,0%	3,0
2008	15.272.582	79,5%	1,2	1.592.996	8,3%	0,3	2.340.475	12,2%	1,4	19.206.054	100,0%	1,2
2009	14.852.181	79,5%	-2,8	1.541.659	8,3%	-3,2	2.288.220	12,2%	-2,2	18.682.060	100,0%	-2,7
2010	14.685.536	79,3%	-1,1	1.520.469	8,2%	-1,4	2.308.139	12,5%	0,9	18.514.144	100,0%	-0,9
2011	14.739.125	79,2%	0,4	1.522.597	8,2%	0,1	2.354.931	12,6%	2,0	18.616.653	100,0%	0,6
2012	14.727.653	79,1%	-0,1	1.515.398	8,1%	-0,5	2.372.288	12,7%	0,7	18.615.340	100,0%	0,0
2013	14.756.681	79,0%	0,2	1.522.106	8,1%	0,4	2.399.447	12,8%	1,1	18.678.233	100,0%	0,3
2014	14.865.903	78,8%	0,7	1.534.309	8,1%	0,8	2.456.492	13,0%	2,4	18.856.704	100,0%	1,0
2015	15.290.824	78,8%	2,9	1.578.426	8,1%	2,9	2.544.589	13,1%	3,6	19.413.839	100,0%	3,0
2016	15.915.635	78,8%	4,1	1.636.377	8,1%	3,7	2.653.089	13,1%	4,3	20.205.101	100,0%	4,1
2017	16.519.695	78,8%	3,8	1.685.876	8,0%	3,0	2.758.650	13,2%	4,0	20.964.221	100,0%	3,8
Taxes anual acumulativa (%)												
2004-2009			1,5	0,4			1,0			1,3		
2009-0217			1,3	1,1			2,4			1,5		

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de Direcció General d'Economia.

Gràfic I-4

Evolució de la variació del VAB a preus constants en milers d'euros a les Illes Balears per illa (2004-2017) (base 2004)

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de Direcció General d'Economia.

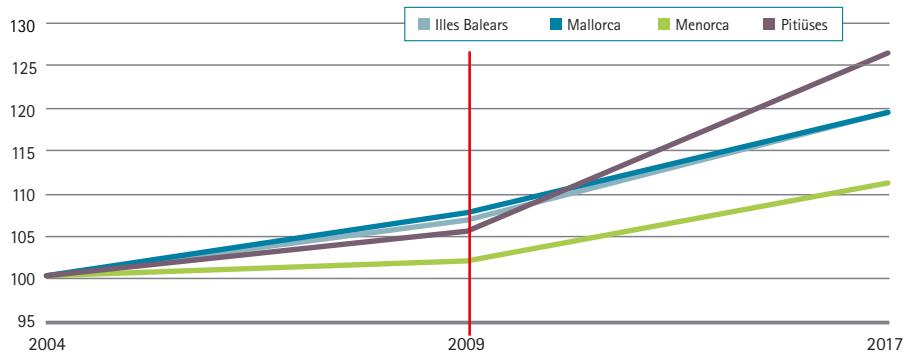
QUADRE I-6. VAB A PREUS CONSTANTS PER COMUNITATS AUTÒNOMES (% VARIACIÓ ANUAL) (2001-2017)

	% sobre el total 2017	Mitjanes anuals				2016	2017
		2001-2007	2008-2013	2014-2017			
Andalusia	13,4	3,8	-1,6	2,3	2,7	2,6	
Aragó	3,1	3,8	-1,1	2,0	2,6	3,5	
Astúries	2,0	2,9	-1,9	1,6	1,7	3,4	
Illes Balears	2,6	2,2	-0,9	2,7	3,7	2,6	
Canàries	3,8	3,1	-1,2	2,0	2,9	2,8	
Cantàbria	1,1	2,7	-1,9	2,1	2,3	3,1	
Castella i Lleó	4,9	2,8	-1,3	1,8	3,5	1,8	
Castella-la Manxa	3,5	4,6	-1,1	1,7	3,3	2,4	
Catalunya	19,2	3,4	-1,4	3,0	3,5	3,2	
Com. Valenciana	9,4	3,5	-1,9	2,8	3,3	3,1	
Extremadura	1,6	3,4	-0,8	1,5	2,2	2,3	
Galícia	5,2	3,7	-1,1	2,6	3,5	3,0	
Madrid	19,0	4,0	-0,4	2,8	3,5	3,3	
Múrcia	2,6	4,1	-1,2	3,5	3,1	3,2	
Navarra	1,7	3,3	-0,8	2,7	3,0	2,7	
País Basc	6,2	2,9	-0,9	2,7	2,8	2,9	
La Rioja	0,7	3,5	-1,6	1,3	0,9	1,7	
Espanya	100,0	3,5	-1,2	2,5	3,2	2,9	

Font: FUNCAS.

Gràfic I-5

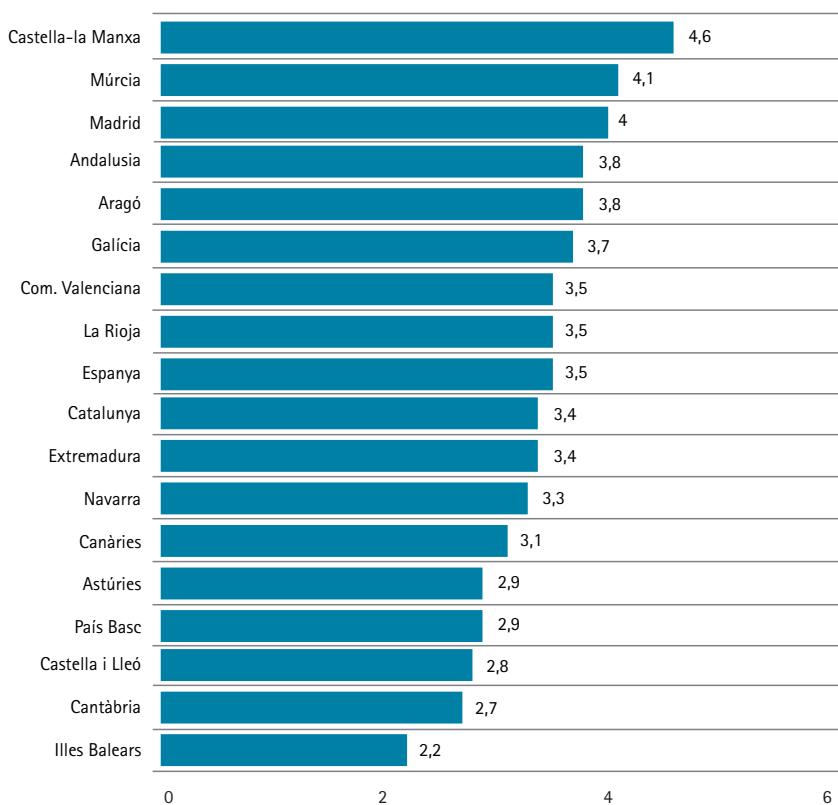
Evolució de la taxa de variació acumulativa del VAB a preus constants en milers d'euros a les Illes Balears per illa (2004-2017) (base 2004=100)

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de Direcció General d'Economia.

Gràfic I-6

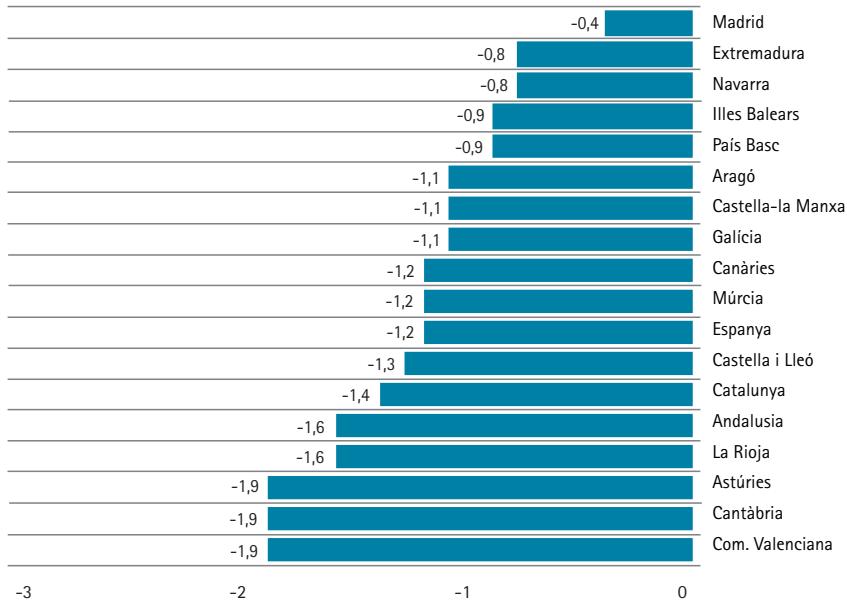
Variació anual 2001-2007 del VAB a preus constants per comunitats autònombes (%)

Font: FUNCAS

Gràfic I-7

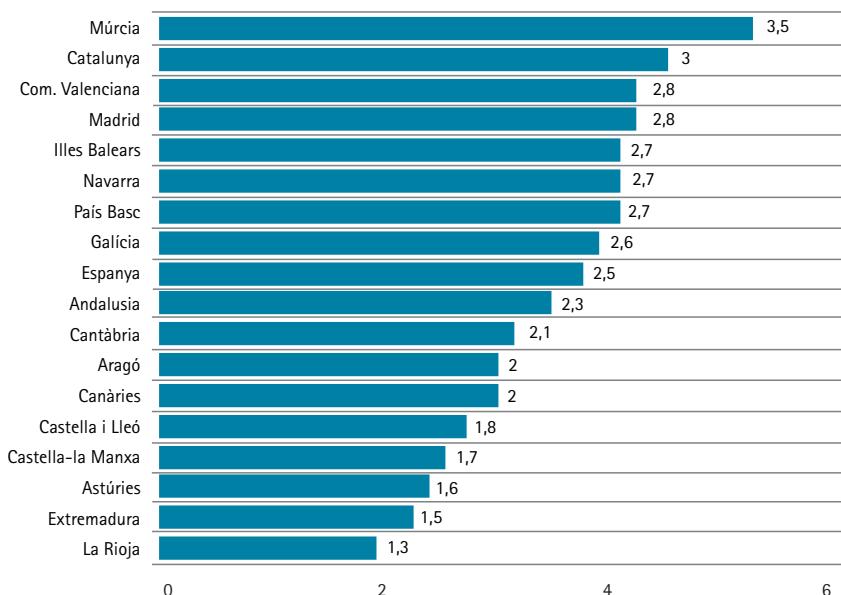
Variació anual 2008-2013 del VAB a preus constants per comunitats autònomes (%)

Font: FUNCAS

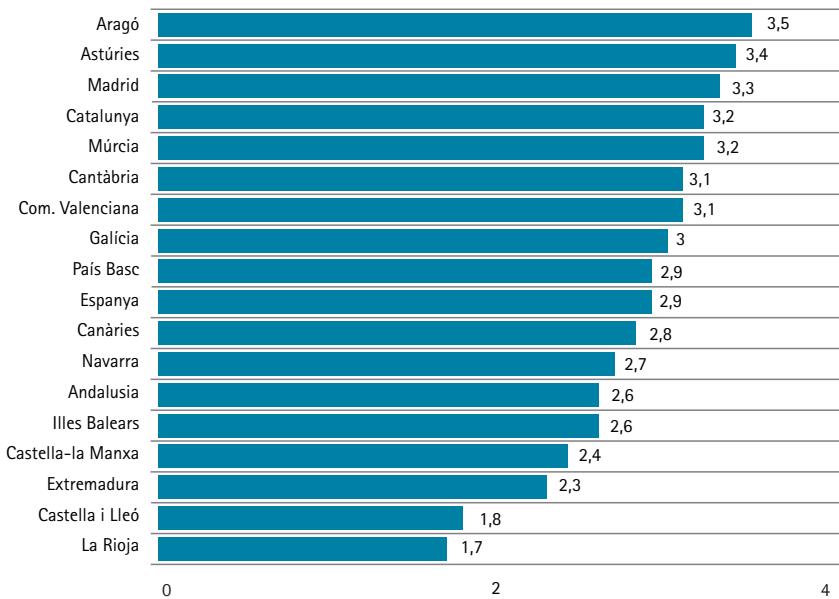
Gràfic I-8

Variació anual 2014-2017 del VAB a preus constants per comunitats autònomes (%)

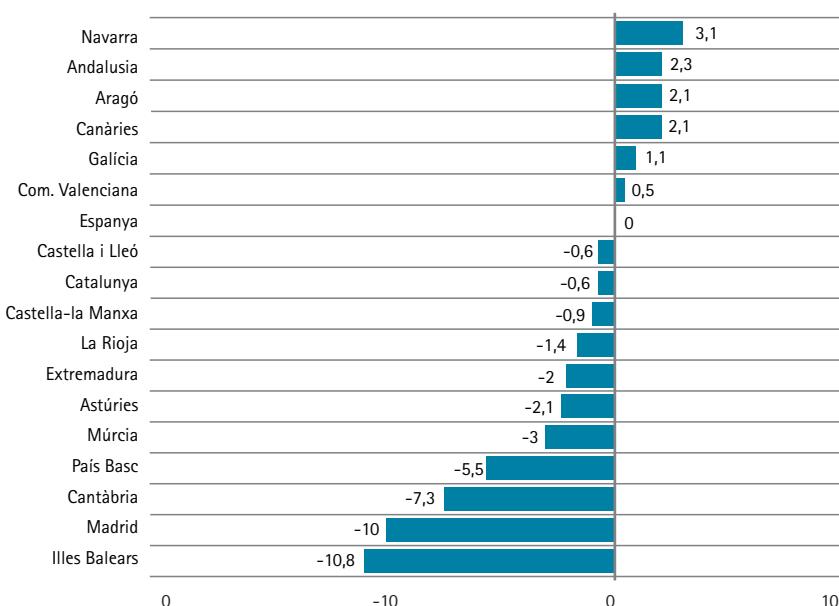
Font: FUNCAS

Gràfic I-9
Variació anual 2017 del VAB a preus constants per comunitats autònombes (%)

Font: FUNCAS

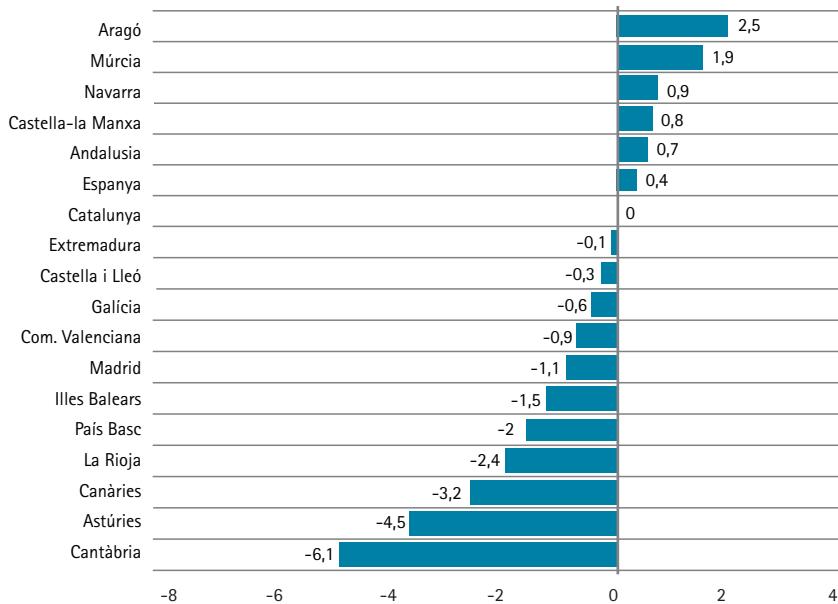
Gràfic I-10
Variació anual 2001-2007 del VAB sector agrari a preus constants per comunitats autònombes

Font: FUNCAS

Gràfic I-11

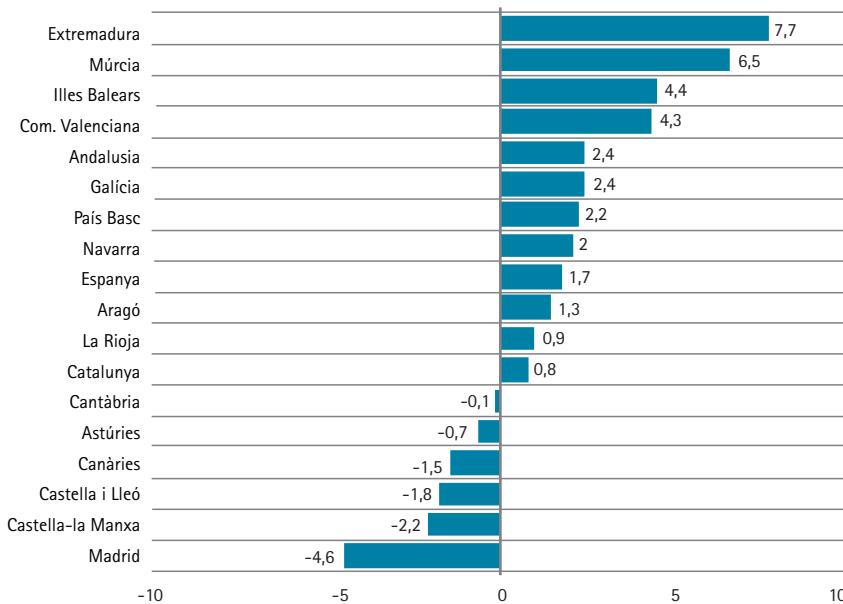
Variació anual 2008-2013 del VAB sector agrari a preus constants per comunitats autònomes (%)

Font: FUNCAS

Gràfic I-12

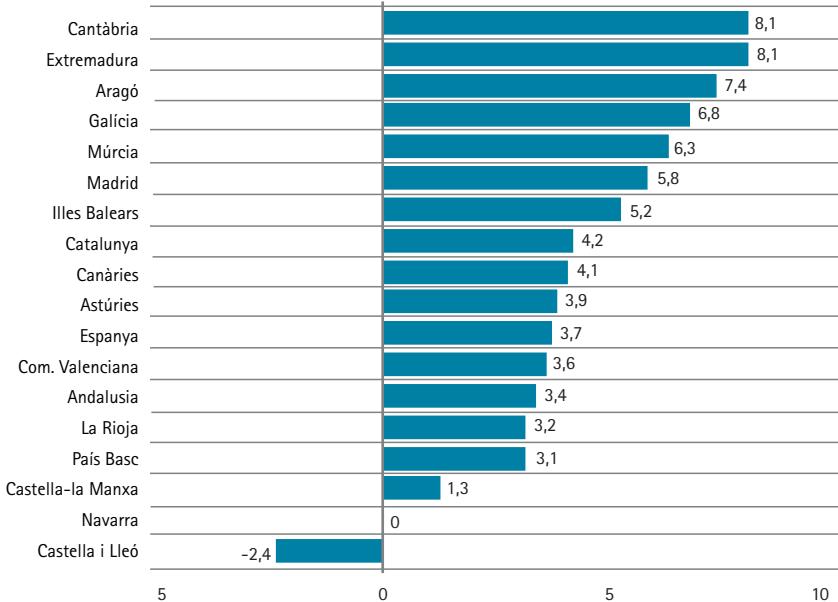
Variació anual 2014-2017 del VAB sector agrari a preus constants per comunitats autònomes (%)

Font: FUNCAS

Gràfic I-13

Variació anual 2017 del VAB sector agrari a preus constants per comunitats autònomes (%)

Font: FUNCAS

**QUADRE I-7. VAB SECTOR AGRARI A PREUS CONSTANTS PER COMUNITATS AUTÒNOMES
(% VARIACIÓ ANUAL) (2001-2017)**

	% sobre el total 2017	Mitjanes anuals				2016	2017
		2001-2007	2008-2013	2014-2017			
Andalusia	30,8	2,3	0,7	2,4	5,2	3,4	
Aragó	5,9	2,1	2,5	1,3	13,9	7,4	
Asturias	1,1	-2,1	-4,5	-0,7	4,0	3,9	
Illes Balears	0,5	-10,8	-1,5	4,4	6,1	5,2	
Canàries	1,8	2,1	-3,2	-1,5	6,2	4,1	
Cantàbrica	0,6	-7,3	-6,1	-0,1	5,2	8,1	
Castella i Lleó	7,7	-0,6	-0,3	-1,8	10,1	-2,4	
Castella-la Manxa	10,3	-0,9	0,8	-2,2	11,4	1,3	
Catalunya	7,4	-0,6	0,0	0,8	7,7	4,2	
Com. Valenciana	7,9	0,5	-0,9	4,3	6,6	3,6	
Extremadura	5,0	-2,0	-0,1	7,7	6,7	8,1	
Galícia	10,3	1,1	-0,6	2,4	3,3	6,8	

continúa

	% sobre el total 2017	Mitjanes anuals			2016	2017
		2001-2007	2008-2013	2014-2017		
Madrid	0,5	-10,0	-1,1	-4,6	7,4	5,8
Múrcia	5,1	-3,0	1,9	6,5	7,2	6,3
Navarra	2,1	3,1	0,9	2,0	5,5	0,0
País Basc	1,7	-5,5	-2,0	2,2	7,8	3,1
La Rioja	1,5	-1,4	-2,4	0,9	1,4	3,2
Espanya	100,0	0,0	0,4	1,7	6,9	3,7

Font: FUNCAS.

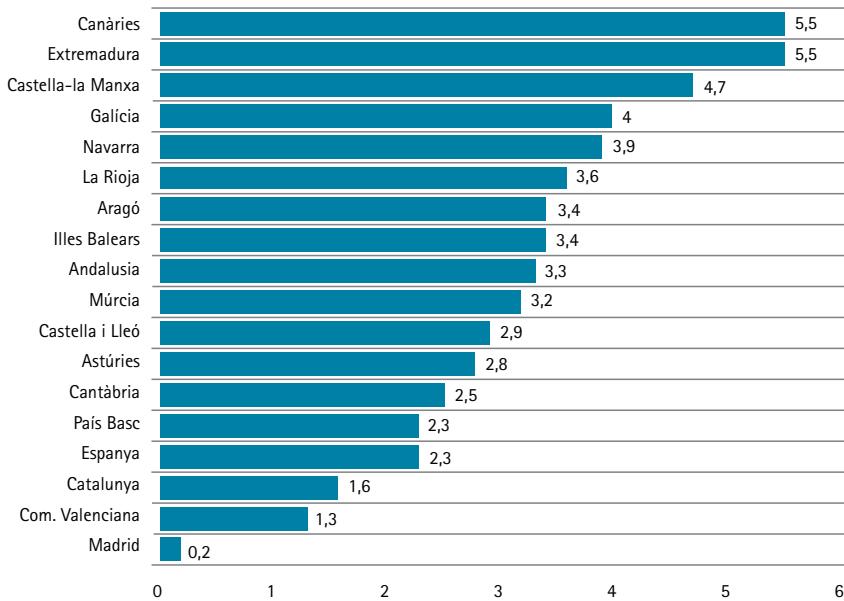
**QUADRE I-8. VAB SECTOR INDÚSTRIA A PREUS CONSTANTS PER COMUNITATS AUTÒNOMES
(% VARIACIÓ ANUAL) (2001-2017)**

	% sobre el total 2017	Mitjanes anuals			2016	2017
		2001-2007	2008-2013	2014-2017		
Andalusia	9,5	3,3	-4,1	5,0	2,8	4,1
Aragó	4,3	3,4	-2,4	4,2	0,8	5,6
Astúries	2,4	2,8	-4,1	2,2	-0,5	6,4
Illes Balears	1,0	3,4	-5,1	3,8	4,0	2,3
Canàries	1,6	5,5	-4,8	1,4	2,3	2,2
Cantàbria	1,4	2,5	-3,5	5,7	0,1	6,7
Castella i Lleó	6,2	2,9	-2,7	4,2	6,0	1,3
Castella-la Manxa	4,2	4,7	-2,0	3,5	2,3	2,8
Catalunya	23,4	1,6	-3,1	6,5	4,8	4,3
Com. Valenciana	10,2	1,3	-3,0	5,9	4,6	3,6
Extremadura	1,3	5,5	-1,2	1,4	1,9	4,8
Galícia	6,0	4,0	-2,9	4,8	5,0	4,3
Madrid	11,2	0,2	-2,0	2,2	3,8	1,8
Múrcia	2,9	3,2	-2,0	9,6	2,8	4,9
Navarra	3,1	3,9	-0,9	4,6	2,5	2,0
País Basc	10,2	2,3	-1,9	5,7	2,5	4,8
La Rioja	1,1	3,6	-2,1	0,5	-2,5	-0,2
Espanya	100,0	2,3	-2,8	3,6	3,6	3,7

Font: FUNCAS.

Gràfic I-14

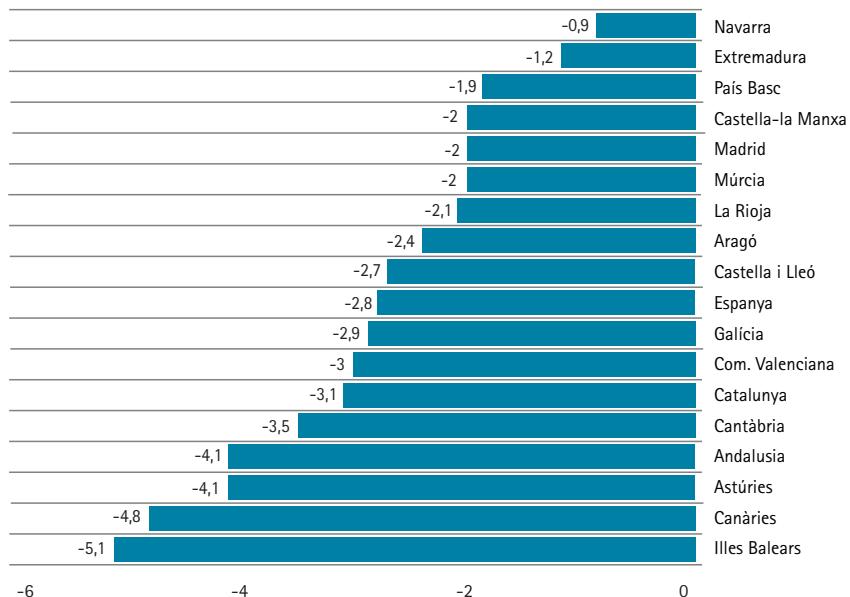
**Variació anual 2001-2007 del VAB sector indústria a preus constants
per comunitats autònomes (%)**

Font: FUNCAS

Gràfic I-15

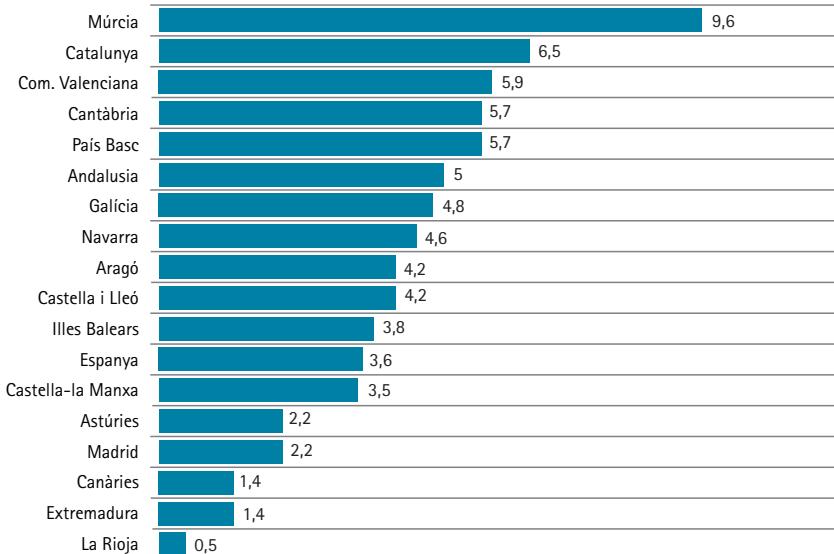
**Variació anual 2008-2013 del VAB sector indústria a preus constants
per comunitats autònomes (%)**

Font: FUNCAS

Gràfic I-16

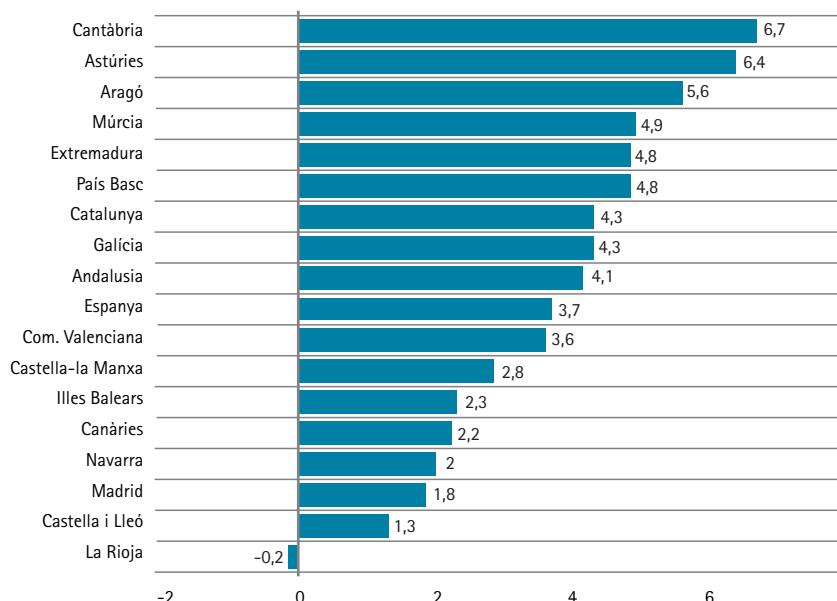
Variació anual 2014-2017 del VAB sector indústria a preus constants per comunitats autònomes (%)

Font: FUNCAS

Gràfic I-17

Variació anual 2017 del VAB sector indústria a preus constants per comunitats autònomes (%)

Font: FUNCAS

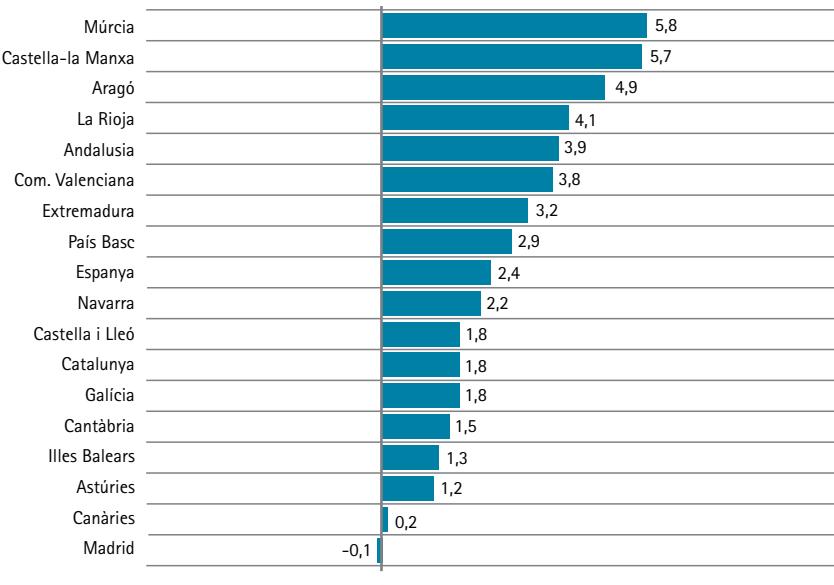
**QUADRE I-9. VAB SECTOR CONSTRUCCIÓ A PREUS CONSTANTS PER COMUNITATS AUTÒNOMES
(% VARIACIÓ ANUAL) (2001-2017)**

	% sobre el total 2017	Mitjanes anuals				2016	2017
		2001-2007	2008-2013	2014-2017			
Andalusia	15,0	3,9	-11,2	2,4		2,1	5,3
Aragó	3,3	4,9	-8,6	1,3		2,6	3,5
Astúries	2,3	1,2	-8,5	1,1		1,5	5,0
Illes Balears	2,8	1,3	-8,3	2,9		2,9	4,7
Canàries	3,6	0,2	-9,6	2,9		2,0	8,9
Cantàbrica	1,3	1,5	-8,8	0,6		3,1	1,3
Castella i Lleó	5,4	1,8	-8,1	1,7		2,2	5,4
Castella-la Manxa	4,1	5,7	-9,9	1,5		3,8	2,7
Catalunya	16,5	1,8	-9,0	1,6		0,9	5,8
Com. Valenciana	11,0	3,8	-9,9	3,1		2,7	8,5
Extremadura	2,0	3,2	-8,7	0,6		2,1	0,3
Galícia	6,2	1,8	-7,3	1,0		2,4	1,0
Madrid	14,9	-0,1	-8,9	1,9		0,8	6,1
Múrcia	2,8	5,8	-10,2	1,8		1,2	4,4
Navarra	1,6	2,2	-7,9	1,8		1,9	4,6
País Basc	6,4	2,9	-5,9	-0,1		2,4	0,2
La Rioja	0,7	4,1	-8,6	1,1		0,5	2,6
Espanya	100,0	2,4	-9,1	1,8		1,9	4,9

Font: FUNCAS.

Gràfic I-18

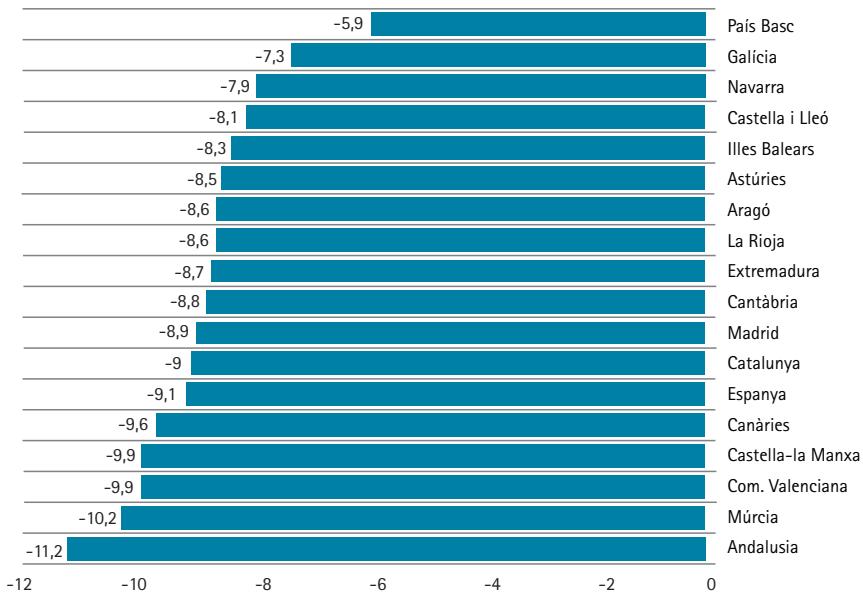
Variació anual 2001-2007 del VAB sector construcció a preus constants per comunitats autònombes (%)

Font: FUNCAS

Gràfic I-19

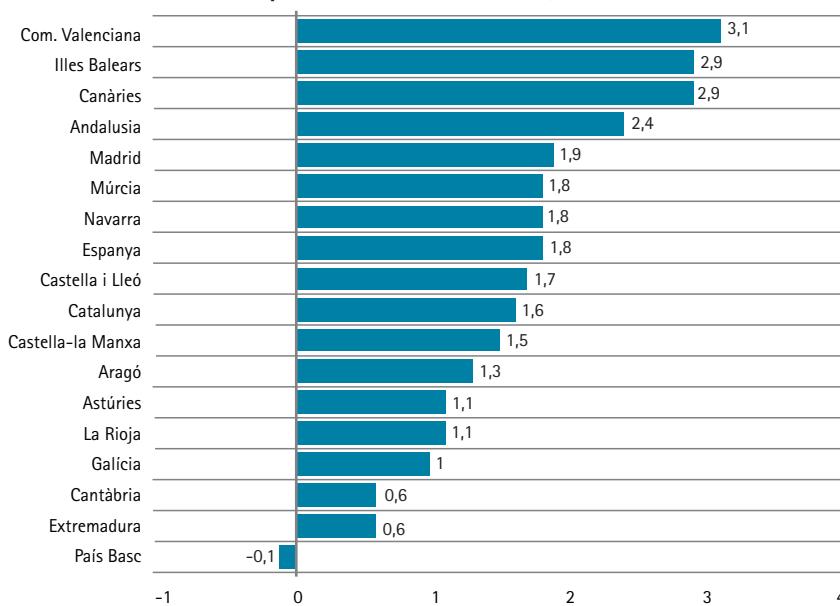
Variació anual 2008-2013 del VAB sector construcció a preus constants per comunitats autònomes (%)

Font: FUNCAS

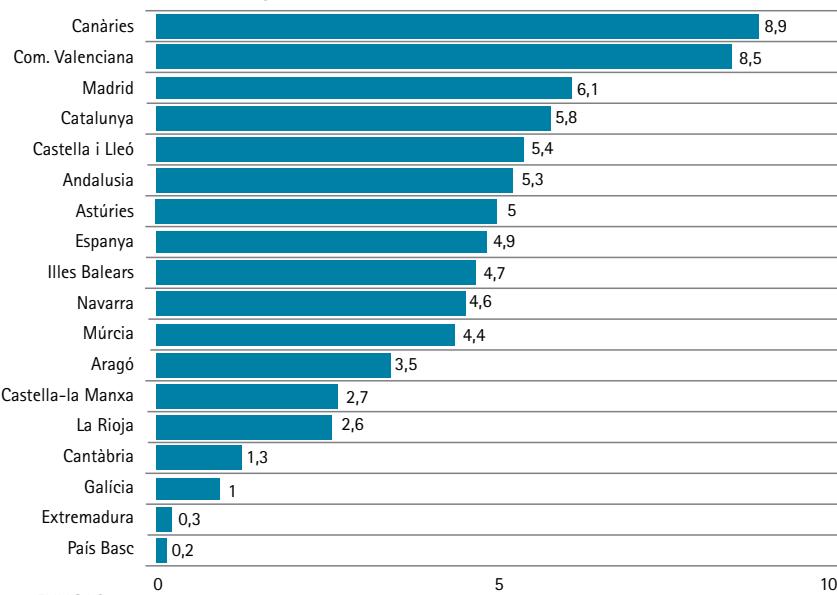
Gràfic I-20

Variació anual 2014-2017 del VAB sector construcció a preus constants per comunitats autònomes (%)

Font: FUNCAS

Gràfic I-21
Variació anual 2017 del VAB sector construcció a preus constants per comunitats autònomes (%)

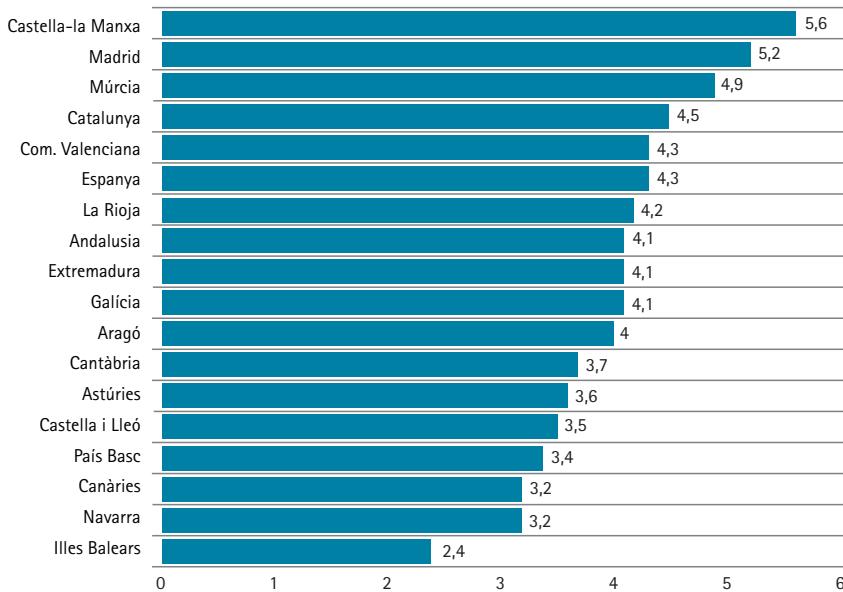
Font: FUNCAS

QUADRE I-10. VAB SECTOR SERVEIS A PREUS CONSTANTS PER COMUNITATS AUTÒNOMES
(% VARIACIÓ ANUAL) (2001-2017)

	% sobre el total 2017	Mitjanes anuals				
		2001-2007	2008-2013	2014-2017	2016	2017
Andalusia	13,6	4,1	0,1	2,0	2,6	2,1
Aragó	2,7	4,0	0,2	1,7	2,5	2,4
Astúries	1,8	3,6	-0,1	1,7	2,4	2,3
Illes Balears	3,0	2,4	0,3	2,7	3,7	2,5
Canàries	4,5	3,2	0,1	2,1	3,0	2,5
Cantàbria	1,1	3,7	-0,1	1,6	2,9	2,0
Castella i Lleó	4,5	3,5	0,0	1,7	2,3	1,9
Castella-la Manxa	3,0	5,6	0,3	1,9	2,7	2,4
Catalunya	18,9	4,5	0,0	2,6	3,2	2,6
Com. Valenciana	9,1	4,3	-0,5	2,3	3,0	2,4
Extremadura	1,5	4,1	0,6	1,1	1,8	1,4
Galícia	4,8	4,1	0,4	2,5	3,1	2,5
Madrid	21,9	5,2	0,6	2,9	3,6	3,3
Múrcia	2,4	4,9	0,2	2,4	3,0	2,4
Navarra	1,4	3,2	0,2	2,4	3,2	3,1
País Basc	5,4	3,4	0,3	2,3	2,8	2,3
La Rioja	0,6	4,2	-0,2	1,9	2,6	2,4
Espanya	100,0	4,3	0,2	2,4	3,0	2,6

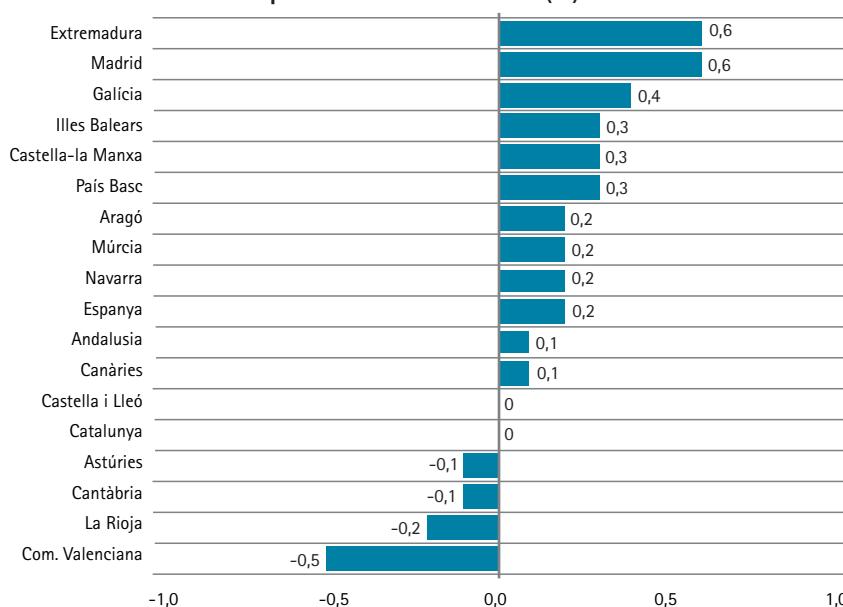
Font: FUNCAS.

Gràfic I-22
Variació anual 2001-2007 del VAB sector serveis a preus constants per comunitats autònomes (%)

Font: FUNCAS

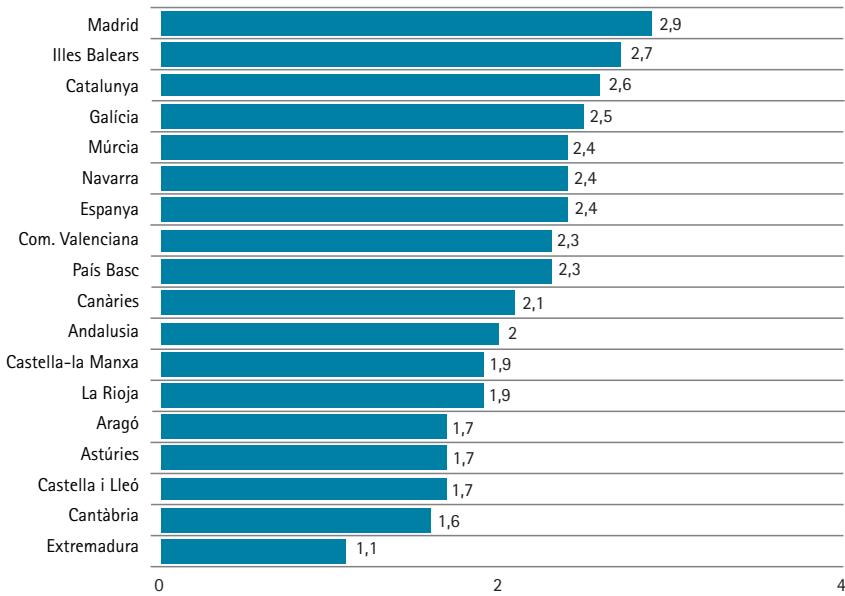
Gràfic I-23
Variació anual 2008-2013 del VAB sector serveis a preus constants per comunitats autònomes (%)

Font: FUNCAS

Gràfic I-24

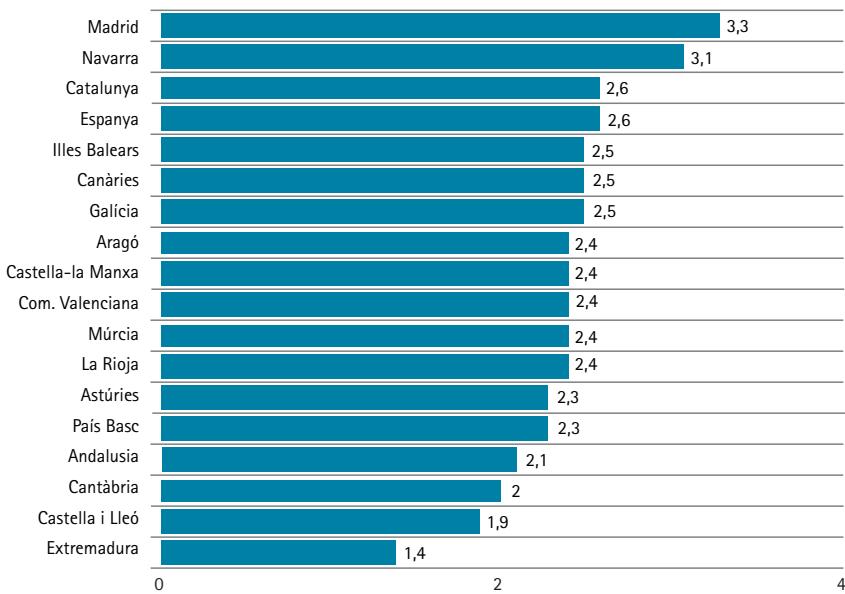
Variació anual 2014-2017 del VAB sector serveis a preus constants per comunitats autònomes (%)

Font: FUNCAS

Gràfic I-25

Variació anual 2017 del VAB sector serveis a preus constants per comunitats autònomes (%)

Font: FUNCAS

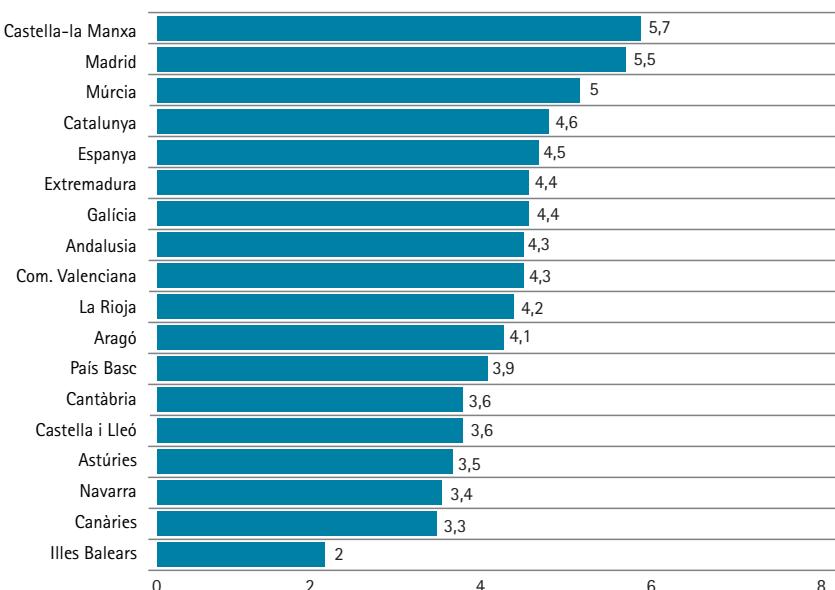
**QUADRE I-11. VAB SECTOR SERVEIS PREDOMINANTMENT DE MERCAT A PREUS CONSTANTS PER COMUNITATS AUTÒNOMES
(% VARIACIÓ ANUAL) (2001-2017)**

	% sobre el total 2017	Mitjanes anuals			2016	2017
		2001-2007	2008-2013	2014-2017		
Andalusia	12,6	4,3	-0,5	2,4	2,8	2,5
Aragó	2,5	4,1	-0,2	2,0	3,0	2,6
Astúries	1,8	3,5	-0,6	2,0	2,6	2,5
Illes Balears	3,3	2,0	0,0	2,9	4,1	2,7
Canàries	4,5	3,3	-0,3	2,6	3,4	3,1
Cantàbria	1,0	3,6	-0,7	1,9	3,3	2,6
Castella i Lleó	3,9	3,6	-0,6	2,0	2,9	2,0
Castella-la Manxa	2,6	5,7	0,0	2,5	3,3	2,6
Catalunya	19,9	4,6	-0,4	2,7	3,2	2,9
Com. Valenciana	9,1	4,3	-1,2	2,6	3,3	2,9
Extremadura	1,2	4,4	0,2	1,5	2,5	2,1
Galícia	4,6	4,4	0,1	3,3	3,8	3,0
Madrid	23,7	5,5	0,4	3,4	3,8	3,8
Múrcia	2,3	5,0	-0,5	2,9	3,7	2,7
Navarra	1,3	3,4	-0,1	3,2	3,7	3,5
País Basc	5,2	3,9	-0,3	2,6	3,3	2,5
La Rioja	0,5	4,2	-0,7	2,4	3,2	2,9
Espanya	100,0	4,5	-0,2	2,7	3,4	3,0

Font: FUNCAS.

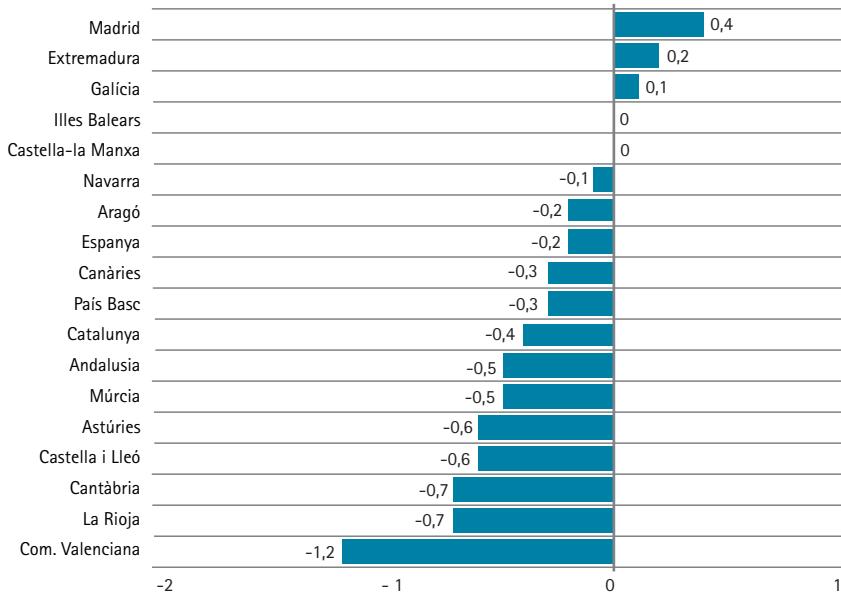
Gràfic I-26

Variació anual 2001-2007 del VAB sector serveis predominantment de mercat a preus constants per comunitats autònomes (%)

Gràfic I-27

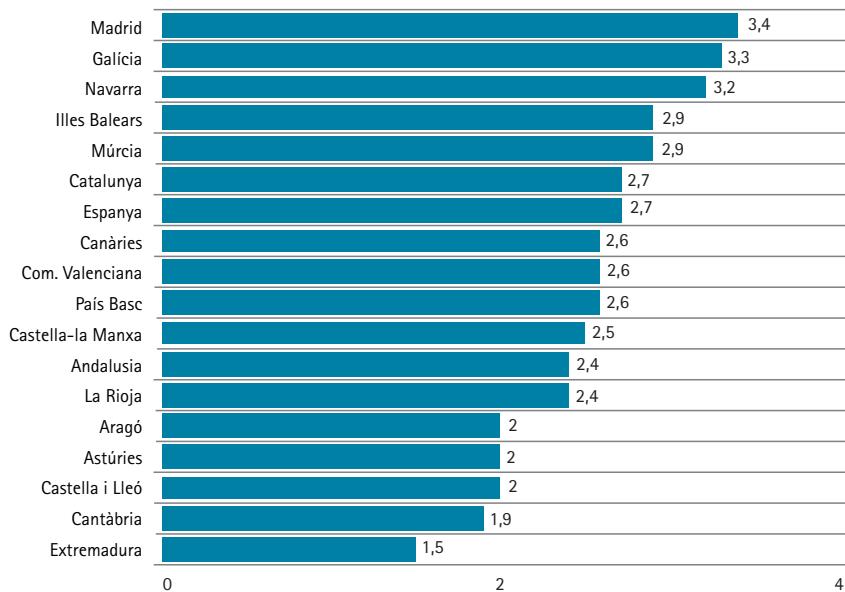
Variació anual 2008-2013 del VAB sector serveis predominantment de mercat a preus constants per comunitats autònomes (%)

Font: FUNCAS

Gràfic I-28

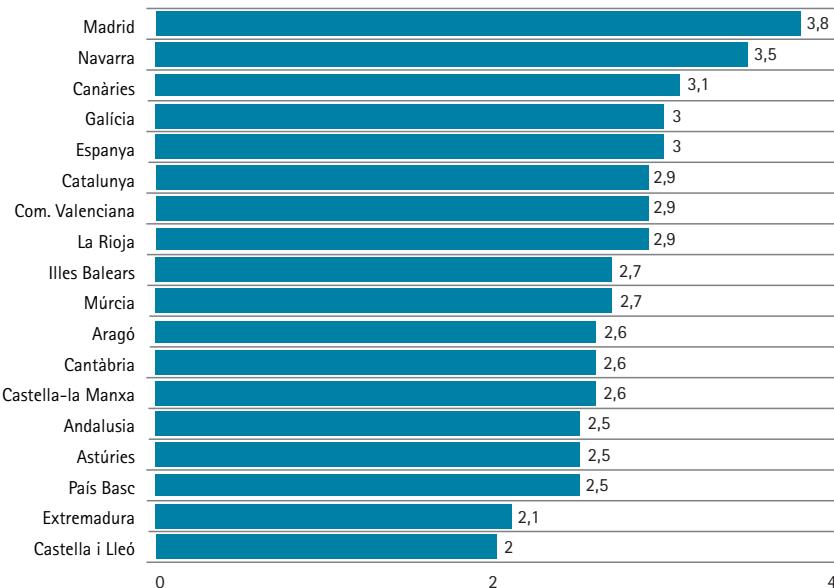
% variació anual 2014-2017 del VAB sector serveis predominantment de mercat a preus constants per comunitats autònomes

Font: FUNCAS

Gràfic I-29

% variació anual 2017 del VAB sector serveis predominantment de mercat a preus constants per comunitats autònombes

Font: FUNCAS

Els serveis predominantment de no mercat (que inclouen només: administració pública i defensa, seguretat social obligatòria, educació, activitats sanitàries i de serveis socials) a les Illes Balears presenten l'any 2017 un pes estructural en l'economia espanyola d'un 2,2%, per sobre del que representa a Astúries, Cantàbria, Navarra i La Rioja. El creixement d'aquests serveis l'any 2017 fou d'1,8% i se situen en sisena posició en el conjunt de comunitats autònombes. Pels tres períodes analitzats aquest terciari balear presenta sempre un creixement per sobre de la mitjana regional. Així, pel període 2001-2007 es varen situar en tercera posició; pel període 2008-2013 es varen situar en sisena posició i al llarg del període 2014-2017 varen ocupar la segona posició. (Vegeu el quadre I-12 i els gràfics I-30 al I-33).

1.3.

EL TEIXIT EMPRESARIAL BALEAR

A partir de les dades DIRCE de l'INE, es pot comprovar que l'any 2017 el nombre d'empreses a les Illes Balears va augmentar en 3.726 (4,2%), amb un total de 93.067 empreses (268 empreses menys que les que hi havia l'any 2008 o un -0,3%). Les quatre principals branques d'activitat pel nombre d'empreses són: comerç i reparacions, amb 16.565 empreses i un augment de 38 empreses (0,2%, però un -14,3% respecte al 2008); hoteleria amb 10.393 empreses i un augment de 483 empreses (4,9%, i un 0,2% respecte al 2008); activitats professionals, científiques i tècniques amb 10.355 empreses i un augment de 461 empreses (4,7%, i un

0,4% respecte al 2008); i construcció d'edificis, amb 9.515 empreses i un augment de 165 empreses (1,8%, però un -29,7% respecte al 2008 que fou un -5,9%). Respecte al 2008 l'única activitat que presenta un creixement positiu fora dels serveis ha estat la d'electricitat, gas, aigua i reciclatge amb un 8,8%. Totes les activitats de serveis presenten creixements positius respecte al 2008 i les més dinàmiques han estat: activitats immobiliàries (68,5%); educació (52,6%) i activitats administratives i serveis auxiliars amb un 50,4%. (Vegeu el quadre I-13 i el quadre I-1).

1.4.

L'ANÀLISI DE LA DEMANDA DE LES ILLES BALEARS

El darrer informe de FUNCAS, "El balance económico regional (autonomías y provincias, años 2000 a 2010)", de Pablo Alcaide Guindo, va ser publicat el maig de 2012. Aquest era l'únic informe de referència a Espanya que permetia fer una anàlisi comparativa dels diferents components de la demanda final per comunitats autònombes i treure els comptes regionalitzats de les capacitats o necessitats de finançament de les economies regionals. La col·lecció completa de les Memòries del CES de les Illes Balears permeten fer un seguiment acurat d'aquestes macromagnituds de les Illes Balears en comparació a la resta de comunitats autònombes per al període 2000 a 2011 (darrera memòria que es pot consultar al web del CES). Malauradament, aquesta anàlisi ja no es pot desenvolupar en el cas de les Illes Balears.

L'únic component de la demanda final que sí que es pot continuar analitzant és el que fa referència a l'anàlisi sobre el saldo net exterior comercial a partir de les dades de duanes, que donen informació desglossada per productes de les exportacions i de les importacions.

1.4.1. EL SALDO NET EXTERIOR⁴

En aquest apartat ens centrarem en l'anàlisi de l'evolució exportadora de l'economia balear al llarg de l'any 2017. Si hom vol consultar l'activitat exportadora de les Illes Balears al llarg del període 2000-2016 ho pot fer consultant el *Focus Econòmic*, número 3, de novembre de 2017, elaborat per Joan Matamala González i publicat per la Direcció General d'Economia del Govern de les Illes Balears. A l'annex estadístic d'aquest apartat es pot consultar el gràfic mensual sobre l'evolució de la tendència de les exportacions i importacions al llarg del període de desembre de 1992 a desembre de 2017 i l'anàlisi de les principals partides exportadores i importadores per productes i països. (Vegeu els quadres AI-1 a l'AI-4 i els gràfics AI-1 a l'AI-3).

4. La coautora d'aquest apartat és Catalina Barceló Horrach i la base de dades d'aquest apartat es pot consultar a l'annex estadístic d'aquest apartat.

1.4.1.1. Exportacions⁵

La bona marxa de l'economia nacional i europea també es va notar en el comerç exterior balear, que el 2017 va registrar dades històriques. Es van exportar 1.854 milions d'euros, superant el rècord (marcat a la fi del 2007) de la sèrie estadística iniciada el 1992 i situant-se per sobre de les importacions (1.776 milions). Es va aconseguir un superàvit de 77 milions en el saldo exterior, millorant la situació del 2016, en què aquest va ser negatiu (amb 250 milions).

Malgrat això, aquestes dades inclouen unes partides distorsionants, habituals en el nostre comerç exterior, que corresponen, bàsicament, a combustibles i parts d'aeronaus i bucs per a reparacions. Aquestes partides alteren el resultat productiu perquè no es produueixen en la comunitat, sinó que s'importen per després exportar-se en la seva majoria. És a dir, les Balears van exportar 1.285 milions d'euros en partides distorsionants. La quantitat més alta mai exportada per aquest concepte.

La primera diferència respecte a anys anteriors és que aquestes partides van guanyar encara més pes en el conjunt exportat. Si fa vuit anys aquestes partides representaven un 28% del total exportat, el 2017 el pes es va multiplicar per 2,5, aconseguint un 70%.

5. La informació estadística que s'analitza procedeix del CSC-Agència Tributària, corresponent a la classificació "Origen/destino - Fiscal". Es a dir, es té en compte la classificació relativa a la duana des d'on es realitza l'operació (aquest és el criteri utilitzat pel Departament de Duanes, Ministeri d'Economia), i, si aquesta es desconegués, s'utilitzaria la classificació "Fiscal", que utilitza el codi de domicili fiscal de l'empresa per classificar l'operació. A més, les estadístiques utilitzades per al 2017 no són definitives. És a dir, poden sofrir canvis en un futur. La qualificació definitiva és fins a desembre de 2016. Per tant, les conclusions d'aquest capítol exigeixen certa prudència al lector.

El 2017 es va registrar el percentatge més elevat de la sèrie, augmentant 16 punts percents respecte al 2016 (que va ser d'un 54%). Aquest important ascens va tenir la seva explicació, en gran part, per la magnífica temporada turística viscuda durant aquest any. L'elevat flux de turistes arribats per via aèria i marítima i el gran moviment interior de la població resident i turística que va fer ús de mitjans de transport terrestre (cotxes, vehicles de lloguer, autobusos, camions...) van contribuir a aconseguir una quantitat d'exportacions de combustibles tan elevada.

De fet, les exportacions de partides distorsionants es van duplicar respecte a l'any anterior. Si en el 2016 es van aconseguir 635 milions d'euros, el 2017 van arribar a 1.285 milions.

Una altra diferència interessant respecte a anys anteriors és que aquest tipus de partides es van distribuir entre més subpartides diferents, dificultant la seva desagregació i càlcul. Fins fa uns anys, era habitual que els combustibles s'aglutinessin en dues partides: Combustibles minerals i No classificats (en la seva subpartida d'avituallament a tercers). El 2017 aquestes dues partides tan sols van explicar un 34% de les distorsionants: un 13% per combustibles minerals (172 milions) i 19% per altres partides no classificades (242 milions).

No obstant això, el 2017 les exportacions de combustibles també es van classificar a través de les partides dels seus components: la de Polímers d'etilè en formes primàries (457 milions), que són plàstics, i la de Productes químics orgànics, que va incloure les exportacions d'hidrocarburs (metà, etanol, propanol i butà) i va aconse-

guir els 76 milions d'euros. Entre les dues van explicar un 42% de les distorsionants: un 36% en plàstics i un 6% en químics.

Les reparacions d'aeronaus i vaixells es van seguir aglutinant en les dues partides habituals (312 milions).

Les exportacions productives, obtingudes per diferència entre les exportacions totals menys les de les partides distorsionants, van registrar 568 milions d'euros i van créixer un 6,8% respecte al 2016. Malgrat el seu bon comportament, el pes de les distorsionants va eclipsar la importància del seu resultat.

Per productes exportats, mesurats en termes monetaris, cal assenyalar que la

majoria de les primeres grans partides van millorar respecte a l'any anterior, excepte els mobles i els aparells metàl·lics.

En primera posició es van mantenir, un any més, els Vehicles automòbils, englobats en la secció de material de transport. Es van exportar més de 171 milions d'euros, un 15% més que el 2016. Les vendes van correspondre, en bona part, a cotxes destinats, en la nostra comunitat, a l'activitat de lloguer de cotxes i es van enviar a França (97 milions), a Itàlia (28 milions) i a Alemanya (17 milions). Entre aquests tres països van comprar el 84% de la nostra flota. Aquesta partida ha anat escalant posicions en el rànquing: el 2010 es trobaven en tercer lloc i el 2017 va passar a ser la primera.

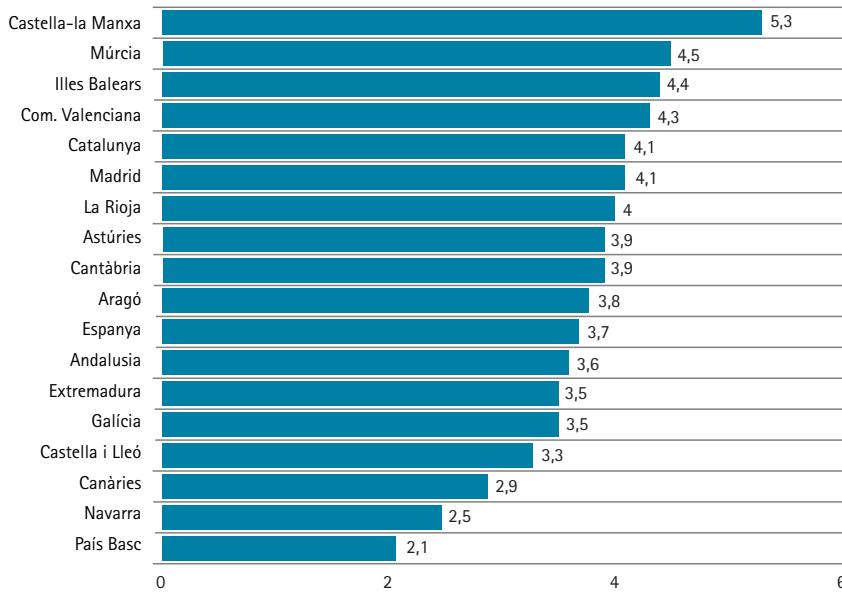
QUADRE I-12. VAB SECTOR SERVEIS PREDOMINANTMENT DE NO MERCAT A PREUS CONSTANTS PER COMUNITATS AUTÒNOMES (% VARIACIÓ ANUAL) (2001-2017)

	% sobre el total 2017	Mitjanes anuals				2016	2017
		2001-2007	2008-2013	2014-2017			
Andalusia	16,4	3,6	1,6	1,1	1,9	1,0	
Aragó	3,2	3,8	1,4	1,1	1,4	2,0	
Astúries	2,1	3,9	1,2	0,7	1,9	1,7	
Illes Balears	2,2	4,4	1,5	1,6	2,2	1,8	
Canàries	4,2	2,9	1,3	0,5	1,6	0,5	
Cantàbria	1,2	3,9	1,3	0,9	1,8	0,7	
Castella i Lleó	6,1	3,3	1,2	0,9	1,1	1,9	
Castella-la Manxa	4,0	5,3	0,9	0,9	1,3	1,9	
Catalunya	16,0	4,1	1,6	2,2	3,3	1,6	
Com. Valenciana	9,0	4,3	1,7	1,4	1,9	0,9	
Extremadura	2,4	3,5	1,2	0,5	0,8	0,4	
Galícia	5,4	3,5	1,1	0,6	1,5	1,2	
Madrid	16,5	4,1	1,5	1,1	2,4	1,3	
Múrcia	3,0	4,5	1,9	1,1	1,6	1,8	
Navarra	1,6	2,5	1,1	0,7	2,2	2,2	
País Basc	6,0	2,1	1,9	1,5	1,5	2,0	
La Rioja	0,7	4,0	1,2	0,7	1,3	1,0	
Espanya	100,0	3,7	1,5	1,2	2,0	1,4	

Font: FUNCAS.

Gràfic I-30

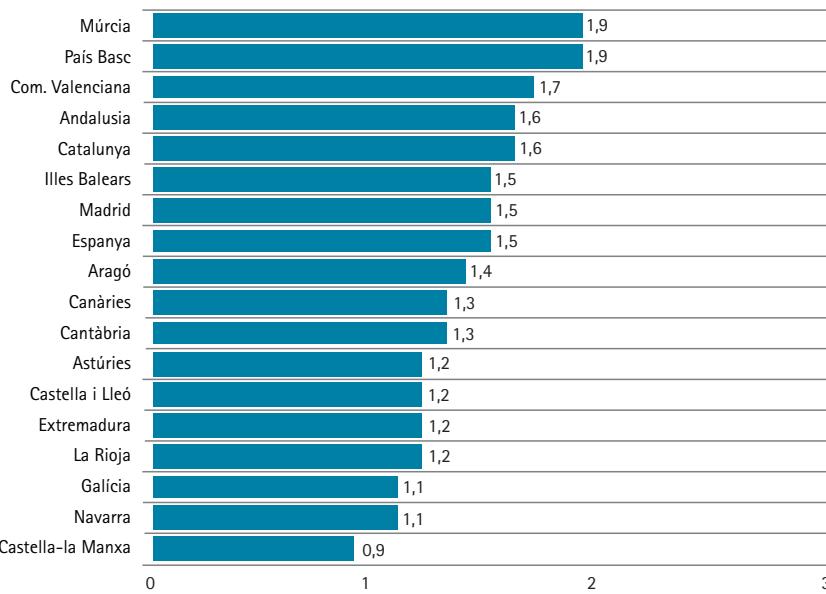
Variació anual 2001-2007 del VAB sector serveis predominantment de no mercat a preus constants per comunitats autònomes (%)

Font: FUNCAS

Gràfic I-31

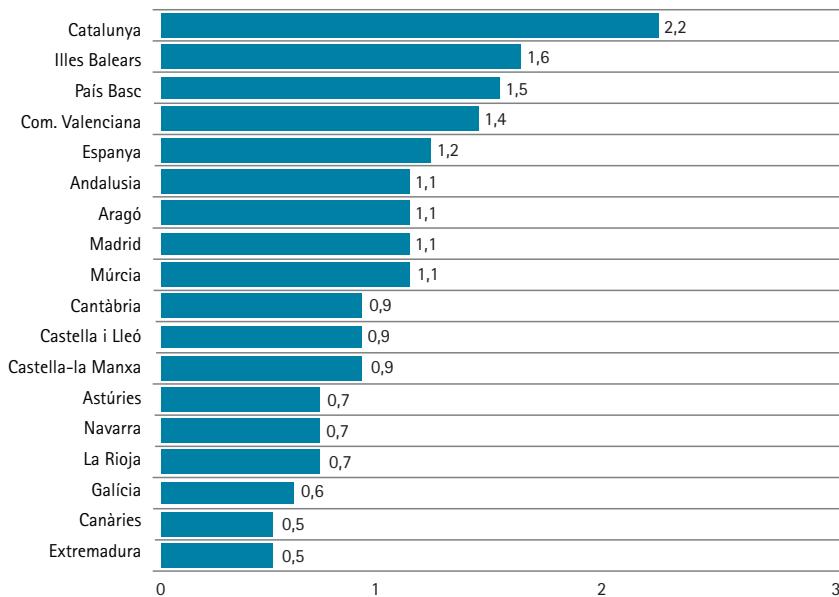
Variació anual 2008-2013 del VAB sector serveis predominantment de no mercat a preus constants per comunitats autònomes (%)

Font: FUNCAS

Gràfic I-32

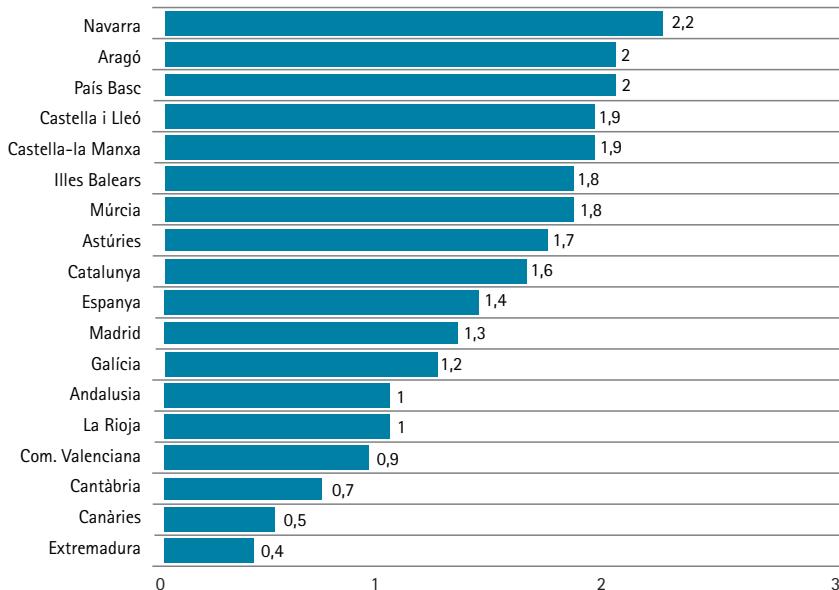
% variació anual 2014-2017 del VAB sector serveis predominantment de no mercat a preus constants per comunitats autònomes

Font: FUNCAS

Gràfic I-33

% variació anual 2017 del VAB sector serveis predominantment de no mercat a preus constants per comunitats autònomes

Font: FUNCAS

QUADRE I-13. NOMBRE D'EMPRESSES A LES ILLES BALEARS PER SECTORS, GRUPS I ACTIVITAT PRINCIPAL (CNAE09) (2008-2017)

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	% var.	% var.
											2017/2016	2017/2008
Total	93.335	91.826	89.562	87.461	85.372	85.044	84.270	87.111	89.341	93.067	4,2	-0,3
Indústria	5.488	5.564	5.080	4.739	4.604	4.551	4.408	4.413	4.420	4.580	3,6	-16,5
Indústries extractives	70	68	64	57	57	56	51	53	50	57	14,0	-18,6
Indústria manufacturera	4.999	4.911	4.557	4.244	4.119	4.044	3.913	3.920	3.938	4.067	3,3	-18,6
Electricitat, gas, aigua i reciclatge	419	585	459	438	428	451	444	440	432	456	5,6	8,8
Construcció	20.359	18.575	17.029	16.071	15.126	14.526	14.020	14.485	14.989	15.459	3,1	-24,1
Construcció d'edificis	13.542	12.278	11.067	10.413	9.691	9.256	8.850	9.085	9.350	9.515	1,8	-29,7
Enginyeria civil	436	461	433	410	378	298	270	271	259	263	1,5	-39,7
Activitats de construcció especialitzada	6.381	5.836	5.529	5.248	5.057	4.972	4.900	5.129	5.380	5.681	5,6	-11,0
Servís	67.488	67.687	67.453	66.651	65.642	65.967	65.842	68.213	69.932	73.028	4,4	8,2
Comerç i reparacions	19.338	18.958	18.345	17.626	17.338	17.075	16.632	16.672	16.527	16.565	0,2	-14,3
Transport i emmagatzematge	4.830	4.759	4.616	4.469	4.383	4.251	4.139	4.132	4.170	4.294	3,0	-11,1
Hoteleria	10.371	10.394	10.072	9.962	9.912	9.903	9.796	9.840	9.910	10.393	4,9	0,2
Informació i comunicacions	1.143	1.178	1.229	1.223	1.255	1.244	1.283	1.403	1.423	1.466	3,0	28,3
Activitats financeres i assurances	1.720	1.737	1.760	1.702	1.695	1.707	1.602	1.627	1.723	1.762	2,3	2,4
Activitats immobiliàries	3.775	3.986	4.003	4.134	4.297	4.373	4.695	5.209	5.715	6.362	11,3	68,5
Activitats professionals, científiques i tècniques	10.311	10.203	10.239	9.713	9.256	9.498	9.211	9.602	9.894	10.355	4,7	0,4
Activitats administratives i serveis auxiliars	5.075	5.101	5.741	6.118	5.919	6.133	6.529	6.842	7.153	7.634	6,7	50,4
Educació	1.486	1.556	1.574	1.589	1.623	1.665	1.787	2.020	2.114	2.267	7,2	52,6
Activitats sanitàries i serveis socials	3.201	3.356	3.465	3.804	3.717	3.781	3.635	3.836	3.914	4.104	4,9	28,2
Activitats artístiques, recreatives i d'entreteniment	2.231	2.296	2.229	2.190	2.224	2.312	2.353	2.570	2.731	2.879	5,4	29,0
Altres serveis	4.007	4.163	4.180	4.121	4.023	4.025	4.180	4.460	4.658	4.947	6,2	23,5

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'INE.

El calçat va ser la segona partida que més exportacions va registrar, aconseguint els 91 milions d'euros. Per cada 100 euros exportats, 14 euros van corresponder al calçat. Malgrat les dificultats que afronta la indústria a les Balears des de fa anys, el calçat segueix mantenint el protagonisme exportador. Concretament, les exportacions del 2017 van millorar un 6% respecte a les vendes del 2016. El calçat s'ha sabut mantenir com a producte habitual entre les exportacions de les illes, no solament pel seu volum, sinó pel seu elevat preu unitari (per quilo exportat), que aconsegueix els 68 euros/kg. Entre Alemanya (16 milions), Itàlia (12 milions) i França (12 milions) van comprar el 44% del nostre calçat.

En tercer lloc, es van situar les vendes d'olis per a perfumeria i cosmètica, que van corresponder al perfum i a l'aigua de flor d'ametlla produïda a Mallorca. Es van exportar 33 milions d'euros enfront dels 28 milions de l'any 2016. Aquest bon comportament s'ha anat detectant també durant els últims anys. Aquesta partida, també, va destacar per l'elevat preu mitjà per quilo exportat: 70 euros. Aquestes exportacions s'inclouen en la secció de productes d'indústries químiques i derivats, que van totalitzar 72 milions d'euros (un 77% més que el 2016). Un de cada dos euros exportats en productes químics són olis. Per destinacions, els olis es van enviar, principalment, a Hong-Kong (7,5 milions d'euros), Regne Unit (3,3 milions) i Suïssa (3,2 milions). Les vendes a aquests països van concentrar el 42% del total.

Segueixen les exportacions de calderes i aparells metàl·lics en quarta posició, amb 33 milions d'euros, malgrat haver-

se desaccelerat un 27% respecte a l'any anterior. Aquesta partida va englobar les exportacions de dos productes diferents que es van distribuir a dos mercats geogràfics diferents. D'una part, es van exportar calderes, refrigeradors, congeladors i altres màquines elèctriques per a establiments hotelers. La majoria d'aquesta partida va tenir com a destinacions la República Dominicana (8,1 milions), Mèxic (4,1 milions) i Jamaïca (2,3 milions). D'una altra part, es van exportar turboreactors i turbopropulsors de gas que es van enviar principalment als Estats Units (8,6 milions d'euros). Aquesta partida es va classificar en la general de màquines i material elèctric, que va aconseguir els 50 milions d'euros i es va posicionar com a grup en cinquena posició, malgrat reduir-se un 15% respecte al 2016.

En cinquè lloc es van situar les exportacions de fruita. Es van exportar 23 milions d'euros, millorant un 29% respecte al 2016. Aquestes exportacions s'engloben en la partida de productes alimentaris, que va arribar als 58 milions d'euros i va créixer un 8,9% respecte al 2016. Els països als quals es va exportar fruita van ser França (15,1 milions d'euros), Alemanya (3,1 milions) i Regne Unit (1,6 milions).

A més distància es van situar els mobles amb exportacions que van aconseguir els 20 milions d'euros. Es van posicionar en sisè lloc. Encara que es van reduir un 16,8% respecte al 2016. Per països, la República Dominicana (12,3 milions) i Mèxic (4,4 milions) van concentrar un 84% del total exportat. Aquesta partida es troba dins de la de mercaderies i productes diversos, que en el conjunt del 2017 va

aconseguir els 24 milions d'euros, enfront dels 26 milions de l'any anterior.

En setena posició es van vendre sabons per valor de 18 milions d'euros. Aquesta és la segona de les grans partides del grup Productes Químics (que el 2017 va ascendir a 72 milions d'euros), representant el 25% del total químic. En un any, les vendes es van triplicar: passant de 5,8 milions d'euros el 2016 a més de 18,4 milions el 2017. És la pujada més important (212%) de les principals partides exportades. Es van vendre sabons a França (8,6 milions), Alemanya (4,4 milions) i Regne Unit (1,3 milions).

Les màquines i el material elèctric es van trobar en vuitena posició del rànquing amb 17 milions d'euros exportats. Aquestes exportacions van corresponder, bàsicament, a escalfadors elèctrics d'aigua, a aparells de circuits elèctrics i a quadres i panells elèctrics. Aquestes exportacions van representar el 34% del grup de màquines i material elèctric. Per països, les vendes es van concentrar a la República Dominicana (6,3 milions), Mèxic (2,9 milions) i Jamaica (2,8 milions).

En novena posició es van exportar productes diversos de les indústries químiques. És la tercera gran partida de la secció de productes químics i representa les exportacions d'insecticides i fungicides. Amb unes exportacions de 15 milions va representar el 21% del total químic. Aquest concepte va experimentar un creixement fort respecte al 2016, passant de 2,5 milions a més de 15 milions el 2017. El 91% de les exportacions d'aquesta partida es van concentrar a Itàlia

(8,7 milions d'euros), França (3,5 milions) i Portugal (1,5 milions).

I en desè lloc es van situar les exportacions de gomes i resines (13 milions). Es van vendre un 10% més que l'any anterior. Entre Dinamarca (3 milions d'euros), Alemanya (3 milions) i els EUA (2,5 milions) es va aglutinar un 65% de les exportacions.

Les exportacions d'aquests deu productes van sumar 434 milions d'euros i van representar un 76% del total exportat, exclouent les partides distorsionants.

La destinació majoritària va seguir sent Europa. Tan sols 7 països europeus van concentrar un 68% del total sense partides distorsionants. Aquests són: Països Baixos (315 milions), França (302 milions), Alemanya (238 milions), Itàlia (133 milions), Regne Unit (121 milions), Bèlgica (95 milions) i Portugal (59 milions). A aquests es van sumar la República Dominicana (50,2 milions) i els EUA (27,5 milions).

1.4.1.2. Importacions

El dinamisme econòmic del 2017 també es va reflectir en les importacions. La vitalitat econòmica, tant de residents com de turistes, va fer augmentar la demanda de béns de consum. Part d'aquestes importacions van servir per satisfer aquesta demanda. Entre les partides productives, van destacar les compres d'aliments i begudes, mobles, joguines, articles d'esport, roba i complements.

El 2017 es van importar béns per valor de 1.776 milions d'euros, un 25% més que el 2016, aconseguint també una de les xifres

més altes des del 2008, encara que sense arribar a aconseguir les xifres del període precisi 2004-2007, les importacions del qual vorejaven els 2.200 milions d'euros.

Igual que en les exportacions, el 2017 van existir dos productes que van alterar el resultat: els combustibles i les parts d'aeronaus i vaixells i reparacions. Com s'ha comentat a l'apartat de les exportacions, les importacions de combustibles no solament es troben en la mateixa partida de combustibles minerals (286 milions d'euros), sinó assignat a productes químics orgànics com a hidrocarburs (218 milions) i polímers d'etilè en formes primàries (188 milions). A més, les parts importades d'aeronaus i vaixells van sumar 377 milions d'euros. En conjunt, aquestes partides van sumar un total de 1.073 milions d'euros, la qual cosa va suposar un 35,1% més que l'any anterior. L'augment del tràfic aeri i marítim, sumat al del transport terrestre, va fer que les importacions de combustible i les reparacions d'aeronaus i de vaixells aconseguissin una quantitat històrica.

També es va aconseguir una dada rècord en importacions productives, descomptades les partides distorsionants. Es va aconseguir un total de 703 milions, un 12,8% més que l'any anterior. El dinamisme de la demanda interna va fer que les importacions productives també creixessin en la majoria de les partides o bé es mantinguessin en nivells similars el 2016.

El 2017, la partida de reactors, calderes i màquines i aparells mecànics va ser la primera partida importada a les Balears, amb 114 milions d'euros. Es va registrar una taxa de variació anual

positiva d'un 24%. Si en el 2016 es van importar 92 milions d'euros, en el 2017 van aconseguir els 114 milions. Aquestes importacions es classifiquen en la partida global de màquines i material elèctric que va registrar un total de 134 milions d'euros, un 17,4% més que l'any anterior. En aquesta partida s'inclouen, d'una banda, les importacions de reactors, turboreactors, turbopropulsors i altres turbines de gas i, per un altre, les màquines d'aire condicionat, congeladors, campanes o bombes d'aire, entre altres. Per països, i a l'àmbit general, cal destacar les importacions d'Itàlia (42,7 milions d'euros), la Xina (15,3 milions) i Alemanya (9,5 milions).

Les importacions de juguetes i altres articles per a l'esport o esbarjo es van posicionar, en segon lloc, amb un valor de 53 milions d'euros, un 23,2% més que el 2016. Aquesta partida s'engloba dins de les mercaderies generals que van aconseguir els 85 milions d'euros, un 13,6% més que l'any anterior, la qual cosa representa un símptoma inequívoc de la bona marxa de l'economia. Les importacions d'Alemanya (30,9 milions d'euros), Eslovènia (16,3 milions) i la Xina (2,7 milions).

En tercer lloc, es van situar les importacions de vehicles automòbils. El creixement dels últims anys ha estat important: si l'any 2008 se situaven a la posició 20, el 2017 són a la segona. Es van importar vehicles per valor de 40 milions d'euros, creixent un 18% respecte al 2016. A aquest capítol van correspondre vehicles procedents d'Alemanya (24,9 milions d'euros), d'Itàlia (5,5 milions), de la República Txeca (2,8 milions) i de França (2,3 milions).

Les importacions de calçat es van situar en quarta posició i van aconseguir un valor de 35 milions d'euros. Aquesta partida va augmentar un 23,5% respecte al 2016, any en què es van importar 28 milions. De Bèlgica es van comprar 10,4 milions d'euros, de Portugal 7,1 milions, d'Itàlia 6,4 milions i de la Xina 3,1 milions. Aquesta partida va correspondre a calçat, barrets, paraigües, plomes i flors artificials, que va aconseguir els 38 milions d'euros, un 22,4% més que durant l'any 2016.

En cinquena posició trobem les importacions de peces i complements de vestir, de punt, partida que inclou des de vestits i altres peces de vestir fins a roba blanca i de parament per als allotjaments turístics i els uniformes de treball. El 2017 es van comprar peces de punt per valor de 34 milions d'euros, la qual cosa va suposar un 12,3% més que el 2016. Aquesta partida es va englobar en la general de Materials tèxtils i les seves manufactures, que va registrar 74 milions i va suposar un 2,5% més que el 2016. Aquest bon comportament va reflectir la bona marxa de l'economia balear i l'augment en el consum intern. Per països, cal destacar que d'Itàlia es van importar 9,1 milions d'euros, de Bèlgica, 8,1 milions, de la Xina, 3,5 milions i de Països Baixos, 2,3 milions.

Les importacions de mobles es van col·locar en sisena posició amb un valor de 30 milions d'euros. Es van mantenir similars el 2016. Per països, les importacions d'Itàlia amb 8,3 milions van ser les més importants, seguides de la Xina (amb 4,6 milions) i d'Alemanya (amb 4,5 milions). El conjunt d'importacions de mobles, juntament amb les de joguines, s'engloben en la partida

de mercaderies i productes diversos, que van comprar 85 milions d'euros.

Els van seguir les importacions de peces i complements de vestir, excepte els de punt, que van ser la setena partida més importada amb 26 milions d'euros (un 6,5% més que el 2016). Es van importar tot tipus de peces de vestir i altres complements no fabricats amb punt. D'Itàlia va procedir un 35% de les importacions, des d'on es van comprar 7,7 milions d'euros; de França, 3,9 milions; i de la Xina, 2,4 milions d'euros.

Les importacions de peix i carn es van situar en octava i novena posició, amb 21 milions i 20 milions, respectivament. S'engloben en la partida d'aliments, que el 2017 va aconseguir un valor de 101 milions, un 22,7% més que l'any anterior. El bon comportament de la demanda interior va generar una elevada importació d'aliments. Per països, les compres de peix es van concentrar a la Xina (5,2 milions d'euros) i a Alemanya (3,4 milions); mentre que les de carn es van comprar a Alemanya (8,1 milions d'euros) i a Polònia (1,6 milions).

Finalment, cal dir que les importacions d'aparells i material elèctric s'engloben dins de la partida de màquines i material elèctric. Aquesta partida va reduir un 13,6% les seves importacions respecte al 2016, considerat un any d'especial rellevància per a aquests productes. Es van importar gairebé 20 milions d'euros, enfront dels 22 milions de 2016. Desglossant la partida, es van importar grups electrògens i convertidors elèctrics i escalfadors elèctrics. Per països,

destacar que els tres principals països als quals comprem material elèctric van ser Alemanya (3,3 milions), la Xina (3,1 milions) i els Estats Units (2,9 milions).

Les importacions d'aquests primers deu productes van cobrir un 55,9% del valor total de les importacions, sense tenir en compte les partides distorsionants. En total van aconseguir 393,1 milions d'euros.

1.4.1.3. Saldo comercial

El 2017 va ser un any especial per al comerç exterior. La bonança econòmica de la nostra comunitat unida a la dels nostres principals clients europeus, van aconseguir que el 2017 acabés amb superàvit exterior: un saldo positiu de 77 milions d'euros. Tot això esdevé estrany en el nostre comerç exterior, ja que donada la insularitat de la nostra comunitat i l'escassa activitat industrial, el que és habitual és registrar dèficits comercials.

És la segona vegada des del 1992, any en què es va iniciar la sèrie, que el saldo comercial, corregit dels efectes de l'estacionalitat i calendari, i mesurat a través de la tendència anual mòbil, surt positiu. La primera vegada va ser entre juliol de 2009 i febrer de 2010, moment en què el saldo va aconseguir els 200.000 euros. Va ser un període a l'inici de la crisi en el qual van confluir dos factors: d'una banda, una reculada important de les importacions, com a conseqüència de la raquítica demanda interna, i per una altra, un moderat avanç de les exportacions, impulsat pels nostres principals compradors europeus, que mantenien una paupèrrima activitat.

En aquest 2017 la situació ha estat diferent perquè les dues palanques que intervenen han crescut, si bé les exportacions ho han fet per sobre de les importacions. Les exportacions de 2017 van registrar un rècord: 1.853 milions d'euros, una dada mai aconseguida des de 1992, any d'inici de la sèrie. En les èpoques més dinàmiques, l'exportació balear se situava en els 1.500 milions, mentre que en períodes de crisi la dada es quedava a la meitat (entre els 800-900.000 euros anuals). El 2017 es va aconseguir una quantitat sense precedents, malgrat estar sostinguda en més de dues terceres parts per combustibles i peces d'aeronaus i vaixells.

Per altra banda, les importacions del 2017 van aconseguir els 1.776 milions d'euros, un 25% més que el 2016, superant la importació mitjana dels últims 10 anys (període de crisi), que ha estat rondant els 1.500 milions. Malgrat aquest bon comportament, encara s'ha situat lluny de les importacions mitjanes del període precrisi 2004 a 2007, les importacions de la qual rodaven els 2.200 milions d'euros.

El saldo comercial del 2017 va millorar un 130,9% respecte al 2016, el saldo negatiu del qual exterior va ser de 250 millions d'euros.

Altres conclusions s'obtenen si s'exclouen les partides distorsionants. En aquest cas, el saldo comercial del 2017 va ser deficitari i, a més, va empitjarar respecte al 2016. Si el 2016, el dèficit va ser de 91 milions, el 2017 va augmentar fins als 134 milions, un 47,3% més.

Per grups, el saldo exterior empitjora respecte a l'any anterior en tots ells, excepte en les preparacions d'aliments i begudes, minerals, productes químics i objectes d'art. D'aquests últims, tot i que són deficitaris (excepte els minerals i els productes químics que són positius), milloren respecte al 2016.

1.5.

LA INVERSIÓ ESTRANGERA

Les dades del Registre d'Inversions Exteriors del Ministeri d'Indústria, Turisme i Comerç permeten afirmar que la inversió bruta estrangera sense entitats de tinència de valors estrangers (ETVE) per comunitats autònombes dona per a les Illes Balears un import de 318,3 milions d'euros, amb una disminució del 44,25%. (Vegeu el quadre I-14).

En el conjunt de les comunitats autònombes té lloc, en canvi, un creixement del 8,35%; s'arriba a 22.913,8 milions d'euros, amb un augment de 1.765,36 milions d'euros,

per la qual cosa les Balears perdren 1,31 punts en la seva participació, que per l'any 2017 és d'1,39%. (Vegeu el quadre I-15).

Les principals comunitats autònombes són Madrid (14.520,6 milions d'euros, amb el 63,37% del total, que en part s'expliquen per l'efecte de centralitzar bona part de les seus socials de les grans empreses transnacionals i de les que estan subjectes a grans operacions d'adquisició o presa de control) i Catalunya, 3.093 milions d'euros, que en conjunt rep el 13,5% de la inversió bruta estrangera assignada.

1.6.

ELS PREUS

La inflació interanual és d'un 2,1% a les Balears (0,1 punts) per sobre de l'espanyola. Per comunitats autònombes, la de les Balears se situa en tercera posició darrera de Catalunya i Castella i Lleó. (Vegeu el gràfic I-34).

QUADRE I-14. INVERSIÓ BRUTA ESTRANGERA EN MILIONS D'EUROS A LES ILLES BALEARIS I ESPANYA (SENSE ETVE) (2010-2017)

	Illes Balears		Espanya		% IB / Espanya
	Total	% Variació	Total	% Variació	
Total	3.115,84	-	167.707,89	-	1,86 %
2010	175,46	-	12.452,14	-	1,41 %
2011	424,68	142,04 %	28.731,93	130,74 %	1,48 %
2012	294,77	-30,59 %	14.728,85	-48,74 %	2,00 %
2013	784,15	166,02 %	17.270,77	17,26 %	4,54 %
2014	272,78	-65,21 %	20.379,85	18,00 %	1,34 %
2015	274,71	0,71 %	24.784,98	21,62 %	1,11 %
2016	570,96	107,84 %	25.601,74	3,30 %	2,23 %
2017	318,33	-44,25 %	23.757,64	-7,20 %	1,34 %

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'INE.

**QUADRE I-15. INVERSIÓ BRUTA ESTRANGERA EN MILIONS D'EUROS PER COMUNITATS AUTÒNOMES
(SENSE ETVE) (2016-2017)**

	2016	% sobre total	2017	% sobre total	% variació 17/16
Espanya	21.148,47	100,00 %	22.913,83	100,00 %	8,35 %
Andalusia	456,08	2,16 %	428,04	1,87 %	-6,15 %
Aragó	37,83	0,18 %	83,36	0,36 %	120,38 %
Cantàbrica	20,34	0,10 %	1,11	0,00 %	-94,56 %
Castella i Lleó	66,22	0,31 %	54,33	0,24 %	-17,96 %
Castella-la Manxa	104,45	0,49 %	180,68	0,79 %	72,98 %
Catalunya	5.137,56	24,29 %	3.093,01	13,50 %	-39,80 %
Ceuta i Melilla	0,61	0,00 %	0,48	0,00 %	-21,49 %
Madrid	11.640,89	55,04 %	14.520,55	63,37 %	24,74 %
Com. Valenciana	169,80	0,80 %	1.158,76	5,06 %	582,43 %
Extremadura	62,13	0,29 %	23,96	0,10 %	-61,44 %
Galícia	102,38	0,48 %	106,05	0,46 %	3,59 %
Illes Balears	570,96	2,70 %	318,33	1,39 %	-44,25 %
Canàries	43,79	0,21 %	187,35	0,82 %	327,82 %
La Rioja	7,62	0,04 %	25,44	0,11 %	233,95 %
Navarra	836,30	3,95 %	46,95	0,20 %	-94,39 %
País Basc	1.531,81	7,24 %	2.616,06	11,42 %	70,78 %
Astúries	292,49	1,38 %	31,70	0,14 %	-89,16 %
Múrcia	67,21	0,32 %	37,69	0,16 %	-43,93 %

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'INE.

Per rúbriques, els creixements positius d'inflació a les Balears, per l'any 2017, s'han produït amb més intensitat al transport (+4,1%), a l'habitatge (+4%), restaurants i hotels (+2,9%) i altres béns i serveis amb +1,8%. (Vegeu el quadre I-16).

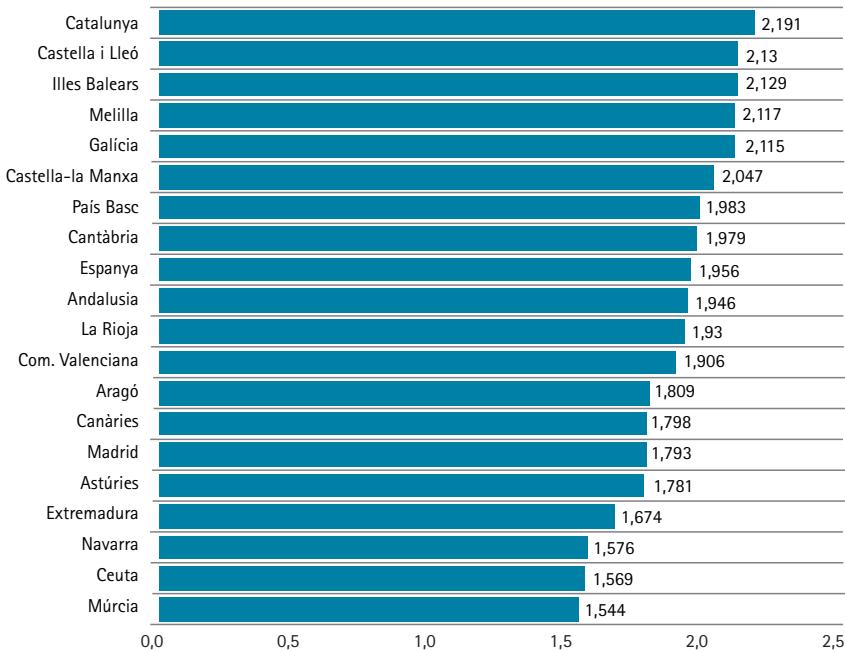
Les taxes de creixement diferencial per rúbriques de l'IPC de les Balears respecte a l'IPC d'Espanya destaquen els majors creixements a les Balears de restaurants i hotels (+ 1 punt) i altres béns i serveis amb +0,9 punts. (Vegeu el gràfic I-35).

1.7.

L'EVOLUCIÓ DE LA RENDA PER CÀPITA I ELS SEUS DETERMINANTS

En aquest apartat analitzam la posició relativa de les Balears en termes de renda per càpita respecte a la resta de comunitats autònombes. Igualment hi desglossam l'anàlisi de l'evolució de la renda per càpita i dels seus determinants, que són la productivitat i la taxa d'ocupació de la població resident, a partir de la informació de FUNCAS, ja comentada a l'apartat 1.1.1.

Gràfic I-34
Taxa de creixement 2017/2016 de l'IPC per comunitats autònombes

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'INE.

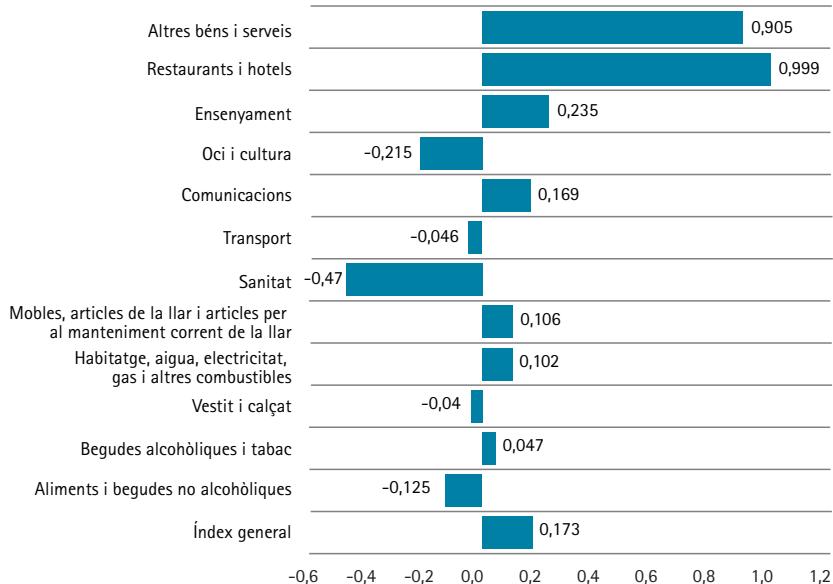
QUADRE I-16. ÍNDEX DE PREUS DE CONSUM (IPC) D'ESPANYA I BALEARS PER GRUPS (2017) (BASE 2016)

	Espanya		Illes Balears		Diferència Balears - Espanya
	Índex	Taxa creixement anual	Índex	Taxa creixement anual	
Índex general	102,0	2,0	102,1	2,1	0,2
Aliments i begudes no alcohòliques	101,2	1,2	101,1	1,1	-0,1
Begudes alcohòliques i tabac	101,7	1,7	101,7	1,7	0,0
Vestit i calçat	100,5	0,5	100,4	0,4	0,0
Habitatge, aigua, electricitat, gas i altres combustibles	103,9	3,9	104,0	4,0	0,1
Mobles, articles de la llar i articles per al manteniment corrent de la llar	99,6	-0,4	99,7	-0,3	0,1
Sanitat	100,7	0,7	100,3	0,3	-0,5
Transport	104,2	4,2	104,1	4,1	0,0
Comunicacions	101,3	1,3	101,5	1,5	0,2
Oci i cultura	101,1	1,1	100,9	0,9	-0,2
Ensenyament	100,9	0,9	101,2	1,2	0,2
Restaurants i hotels	101,9	1,9	102,9	2,9	1,0
Altres béns i serveis	100,9	0,9	101,8	1,8	0,9

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'INE.

Gràfic I-35

Diferència de la taxa de creixement de l'IPC d'Espanya i Balears per grups (2017) (base 2016)

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'INE.

1.7.1. LA POSICIÓ RELATIVA DE LES BALEARS EN TEMES DE RENDA PER CÀPITA PER COMUNITATS AUTÒNOMES

Segons FUNCAS l'evolució (en base 100 Espanya) de la renda real per càpita de les Balears respecte a la resta de comunitats autònombes pel període 2000-2017 ha estat la més regressiva en conjunt de comunitats autònombes, ja que ha passat de la segona posició relativa (131,6) l'any 2000 a la posició setena (99,8) l'any 2017, amb una pèrdua de 31,8 punts del seu nivell relatiu, la qual dobla la pèrdua del nivell relatiu de Canàries (-15,6 punts), que és la segona comunitat autònoma per pèrdua relativa. També cal destacar que mentre que l'any 2016 a les Balears

encara es mantenia (1,4 punts) per sobre del nivell 100 Espanya, l'any 2017, i per primera vegada, ja se situa per sota de la mitjana espanyola. (Vegeu el quadre I-17).

De fet les estimacions de l'INE per l'any 2017 encara donen per les Balears un nivell del 3,1% superior a la renda per càpita espanyola, que es va estimar en 24.999 euros per habitant, inferiors als 25.772 euros per habitant estimats per a les Balears. (Vegeu el gràfic I-36).

Aquesta pèrdua persistent del nivell de renda per càpita no s'ha donat en el cas de Madrid i el País Basc que l'any 2000 se situaven en primer i quart lloc, respectivament, i per l'any 2017 presenten

uns guanys relatius de 4,1 punts i 10 punts, respectivament, situant-se el País Basc en segona posició en guanys relatius darrera Galícia que guanya 12,6 punts.

Aquesta pèrdua persistent de renda per càpita per part de les Balears és sense cap mena de dubte un dels fets més rellevants de la Història econòmica de les Balears dels darrers cinquanta anys, fet que ja va emfatitzar el Pla de ciència, tecnologia, innovació i emprenedoria de les Illes Balears 2013-2017 del Govern de les Illes Balears, que posà la data d'inici d'aquesta pèrdua relativa de renda per càpita a partir de l'any 1985. (Vegeu el gràfic I-37).

1.7.2. L'EVOLUCIÓ DELS FACTORS DETERMINANTS DE L'EVOLUCIÓ DE LA RENDA REAL PER CÀPITA: LA PRODUCTIVITAT I LA TAXA D'ACTIVITAT DE LA POBLACIÓ

Es pot observar que el creixement de la renda real per càpita es pot explicar pel comportament de dues variables: la productivitat, que fa referència a la renda o el PIB generat per ocupat i que recull el component del progrés tècnic, i la taxa d'ocupació de la població regional⁶ que fa referència a la dinàmica demogràfica i laboral.

Dels tres períodes analitzats per FUNCAS (2001-2007), (2008-2013) i (2014-2017) en el primer període les Balears van quedar situades a la coa del creixement regional en renda per càpita i en el segon i tercer antepenúltima. L'any 2017 torna a ser la

6. Observau que: $\text{PIB/Població} = \text{PIB} / \text{Ocupats} \times \text{Ocupats} / \text{Població}$; essent: PIB/ Ocupats, la productivitat del treball; i Ocupats / Població, la taxa d'ocupació de la població resident.

darrera i la previsió per 2018 la deixa en la posició onzena, en tots els casos, sempre per sota de la mitjana espanyola. (Vegeu el quadre I-18 i els gràfics I-38 a I-42).

En relació a les variables explicatives d'aquest comportament tan negatiu de la renda per càpita, i pel que fa a la productivitat del treball, la seva dinàmica és totalment contra cíclica, ja que al llarg del primer període de creixement abans de la Gran Recessió la comunitat de les Balears es queda a la coa del creixement regional de la productivitat del treball, en el segon període de crisi se situa en novena posició (per sobre del creixement regional del conjunt de comunitats autònombes), i en tercer període de recuperació torna a caure en l'antepenúltima posició. Per l'any 2017 cau a la penúltima posició i la previsió per 2018 la torna a deixar en antepenúltima posició. (Vegeu el quadre I-19 i els gràfics I-43 a I-47).

En relació a la dinàmica seguida per la taxa d'ocupació de la població resident, l'altra variable explicativa del comportament de la renda per càpita que expressa la dinàmica poblacional i de la capacitat del mercat de treball per absorbir aquests creixements demogràfics, tenim el següent comportament al llarg d'aquests tres períodes analitzats: en el primer període les Balears va quedar situada en l'antepenúltima posició i en el segon i tercer període s'ha situat en la posició 14, millorant tan sols una posició relativa. Per l'any 2017 torna a ser la darrera i la previsió per 2018 és l'única estimació que la deixa molt per sobre de la mitjana espanyola, ja que es queda en segona posició darrera d'Aragó. (Vegeu el quadre I-20 i els gràfics I-48 a I-52).

En termes de taxes de creixement, el creixement de la renda per càpita s'explica per la suma de les taxes de creixement de la productivitat i de la taxa d'ocupació de la població regional. (Vegeu els gràfics I-53 a I-57).

Així en el període precrisi (2001-2007) la taxa de creixement del PIBpc (-0,9%) s'explica per la suma del creixement de la productivitat del treball (-1,7%, que és la caiguda més important en aquest període en el conjunt de les 17 comunitats autònombes) i un creixement de la taxa

d'ocupació d'un 0,8%. En el període de crisi (2008-2013) la taxa de creixement del PIBpc (-2,4%) s'explica per la suma del creixement de la productivitat del treball (1,6%, taxa que s'iguala amb la del conjunt de les 17 comunitats autònombes) i un decreixement de la taxa d'ocupació d'un -4%. Finalment, en el període de recuperació (2014-2017) la taxa de creixement del PIBpc (1,9%) s'explica per la suma del creixement nul de la productivitat del treball (0%), i per tant, s'explica exclusivament pel creixement de la taxa d'ocupació d'1,9%.

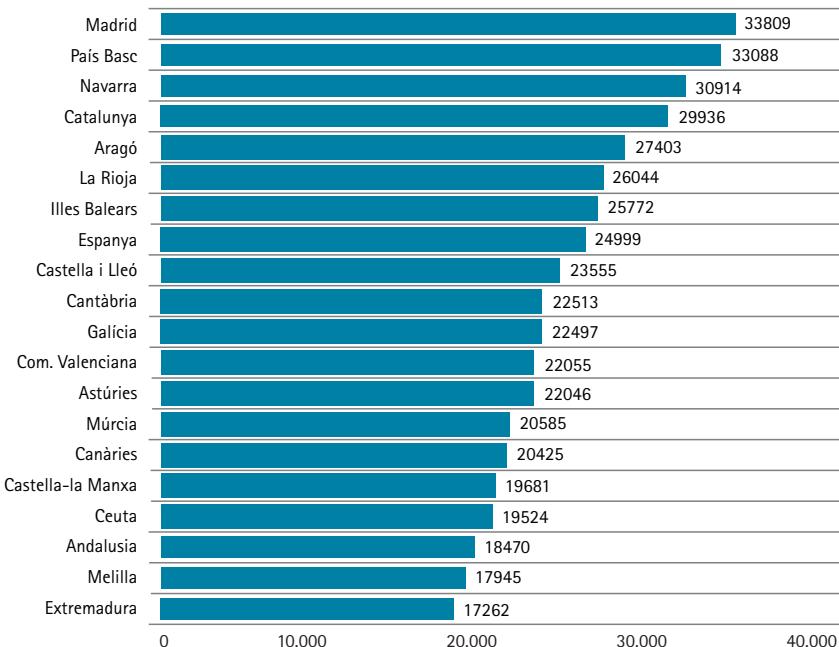
QUADRE I-17. PIB PER CÀPITA A PREUS CONSTANTS PER COMUNITATS AUTÒNOMES (ESPAÑA = 100)

	2000	2007	2016	2017	Previsions 2018
Andalusia	75,0	77,2	73,7	73,6	73,2
Aragó	104,5	108,9	109,0	109,9	110,7
Astúries	84,8	90,7	87,8	89,0	89,2
Illes Balears	131,6	107,6	101,4	99,8	99,6
Canàries	96,7	88,5	81,9	81,1	80,7
Cantàbria	96,4	94,9	90,2	90,5	90,8
Castella i Lleó	88,3	91,7	94,9	94,8	94,9
Castella - la Manxa	76,4	80,1	78,8	78,9	78,8
Catalunya	122,4	118,1	118,6	118,6	118,3
Com. Valenciana	96,2	90,6	88,5	88,7	88,7
Extremadura	62,5	67,6	69,0	69,3	69,0
Galícia	77,7	85,8	89,8	90,3	90,9
Madrid	132,0	132,0	136,6	136,1	136,5
Múrcia	85,8	83,4	84,5	84,6	84,7
Navarra	125,2	123,9	125,6	125,0	125,8
País Basc	122,4	126,9	132,3	132,4	133,4
La Rioja	109,6	106,9	103,0	102,0	101,7
Espanya	100	100	100	100	100

Font: FUNCAS.

Gràfic I-36

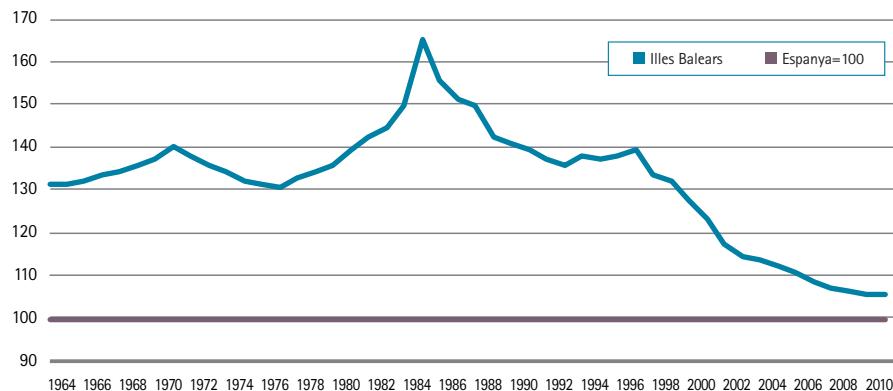
PIB per càpita en euros per comunitats autònomes (2017)

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'INE.

Gràfic I-37

VAB per càpita a preus constants (base 2008) de les Illes Balears (Espanya = 100) (1964-201)

Font: Pla de ciència, tecnologia, innovació i emprendedoria de Govern de les Illes Balears 2013-2017 (pàg. 47).

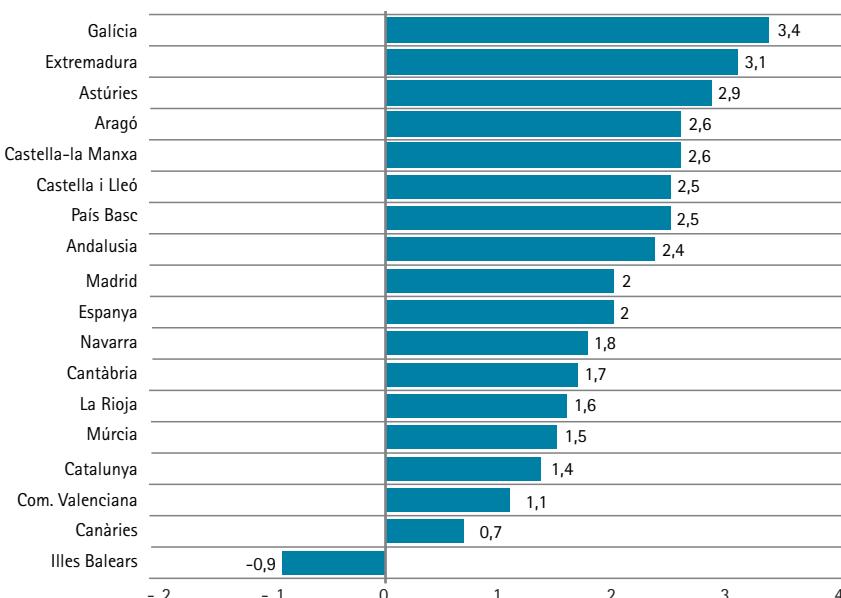
QUADRE I-18. PIB PER CÀPITA A PREUS CONSTANTS PER COMUNITATS AUTÒNOMES (% VARIACIÓ ANUAL) (2001-2017)

	Mitjanes anuals				Previsions	
	2001-2007	2008-2013	2014-2017	2016	2017	2018
Andalusia	2,4	-2,4	2,5	2,8	2,7	2,4
Aragó	2,6	-1,6	2,6	3,1	3,7	3,8
Astúries	2,9	-2,1	2,6	2,5	4,2	3,3
Illes Balears	-0,9	-2,5	1,9	2,6	1,2	2,9
Canàries	0,7	-2,5	1,6	2,3	1,9	2,5
Cantàbria	1,7	-2,5	2,7	2,8	3,3	3,3
Castella i Lleó	2,5	-1,4	2,9	4,4	2,8	3,1
Castella-la Manxa	2,6	-2,0	2,6	4,0	2,9	2,9
Catalunya	1,4	-2,0	3,2	3,3	2,8	2,8
Com. Valenciana	1,1	-2,4	3,2	3,5	3,1	3,1
Extremadura	3,1	-1,2	2,4	3,0	3,2	2,5
Galícia	3,4	-1,3	3,3	4,0	3,5	3,7
Madrid	2,0	-1,2	2,5	2,9	2,4	3,3
Múrcia	1,5	-2,1	3,5	2,9	3,0	3,1
Navarra	1,8	-1,7	2,8	2,8	2,3	3,7
País Basc	2,5	-1,2	3,0	2,8	2,9	3,8
La Rioja	1,6	-2,1	1,9	1,1	1,9	2,7
Espanya	2,0	-1,8	2,8	3,2	2,8	3,0

Font: FUNCAS.

Gràfic I-38

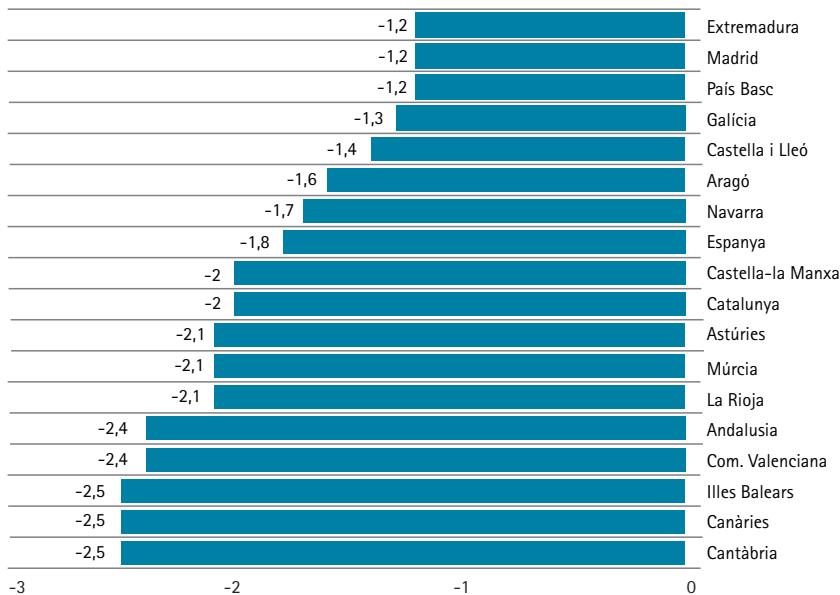
Variació anual 2001-2007 del PIB per càpita a preus constants per comunitats autònomes (%)

Font: FUNCAS.

Gràfic I-39

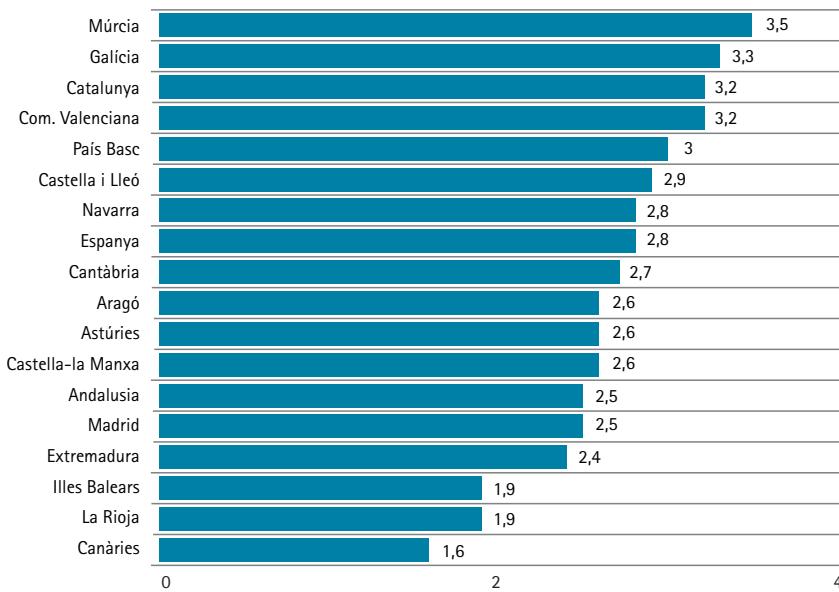
Variació anual 2008-2013 del PIB per càpita a preus constants per comunitats autònomes (%)

Font: FUNCAS.

Gràfic I-40

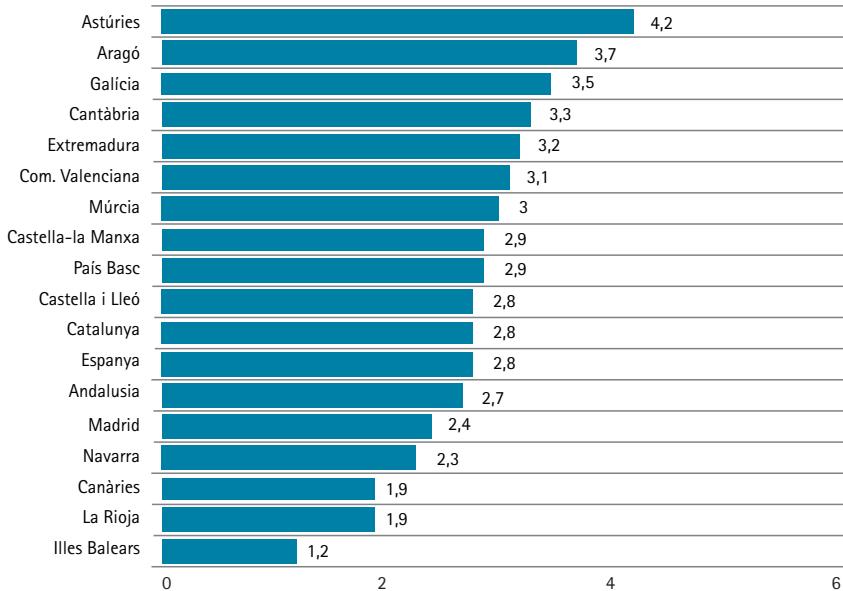
Variació anual 2014-2017 del PIB per càpita a preus constants per comunitats autònomes (%)

Font: FUNCAS.

Gràfic I-41

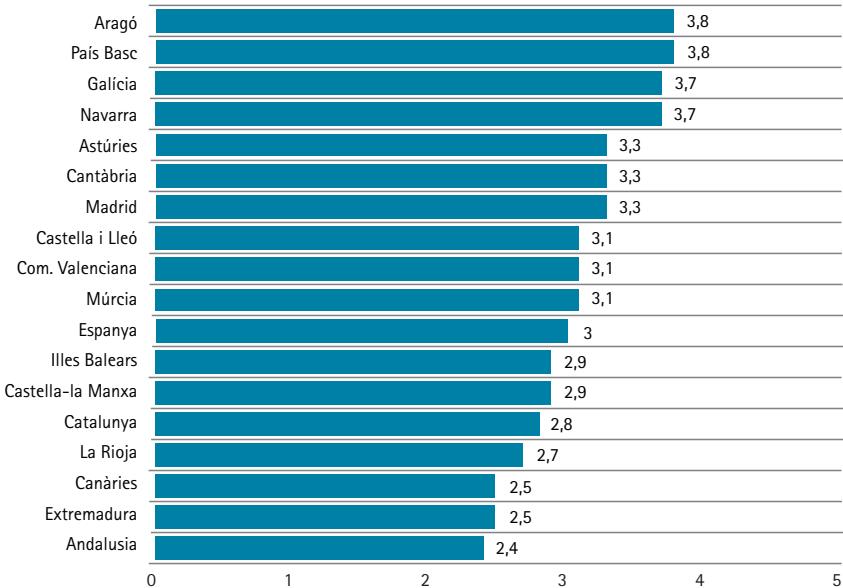
Previsió del percentatge de variació anual 2017 del PIB per càpita a preus constants per comunitats autònomes

Font: FUNCAS.

Gràfic I-42

Previsió del percentatge de variació anual 2018 del PIB per càpita a preus constants per comunitats autònomes

Font: FUNCAS.

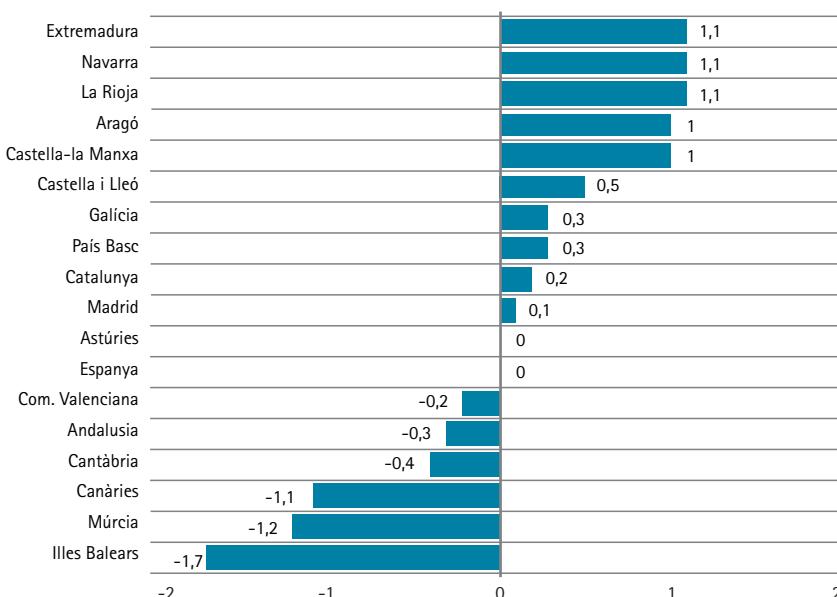
**QUADRE I-19. PRODUCTIVITAT PER OCUPAT A PREUS CONSTANTS PER COMUNITATS AUTÒNOMES
(% VARIACIÓ ANUAL) (2001-2018)**

	Mitjanes anuals			Previsions		
	2001-2007	2008-2013	2014-2017	2016	2017	2018
Andalusia	-0,3	1,6	0,1	0,1	0,3	-0,1
Aragó	1,0	1,7	0,4	0,1	0,9	0,1
Astúries	0,0	0,9	0,6	0,4	0,9	0,3
Illes Balears	-1,7	1,6	0,0	0,0	-0,4	-0,3
Canàries	-1,1	1,9	-0,3	0,3	-0,1	-0,4
Cantàbria	-0,4	0,9	1,1	0,1	1,3	0,8
Castella i Lleó	0,5	1,6	0,4	1,1	0,1	0,1
Castella-la Manxa	1,0	2,2	0,3	0,9	0,1	0,0
Catalunya	0,2	1,4	1,0	0,8	0,4	0,7
Com. Valenciana	-0,2	1,9	0,6	0,8	0,5	0,3
Extremadura	1,1	1,9	0,2	0,7	0,7	0,0
Galícia	0,3	1,7	1,1	1,2	0,7	0,9
Madrid	0,1	1,4	0,4	1,4	0,7	0,2
Múrcia	-1,2	1,4	1,1	0,2	-0,4	0,8
Navarra	1,1	1,7	1,0	1,2	0,1	0,7
País Basc	0,3	1,2	1,3	0,4	1,0	1,0
La Rioja	1,1	0,8	-0,1	-0,4	0,0	-0,4
Espanya	0,0	1,6	0,6	0,7	0,5	0,3

Font: FUNCAS.

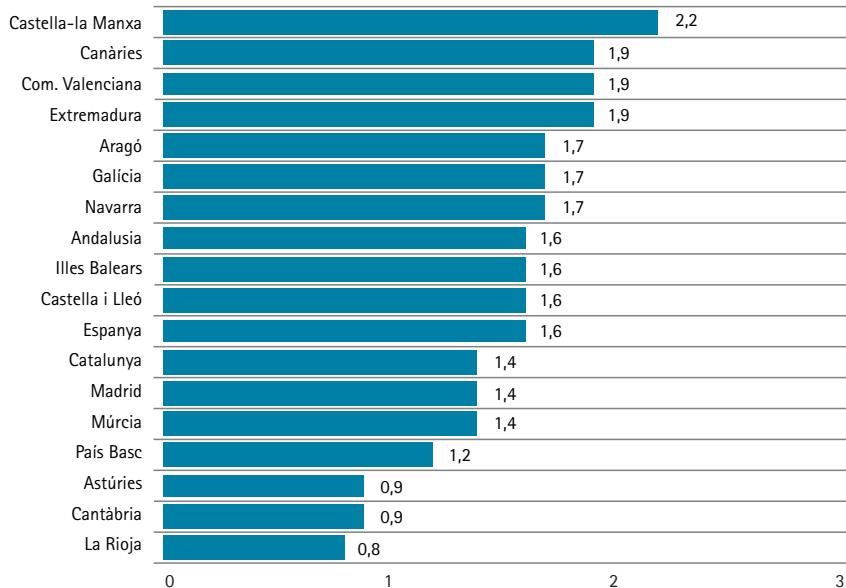
Gràfic I-43

Variació anual 2001-2007 de la Productivitat per ocupat a preus constants per comunitats autònombes (%)

Gràfic I-44

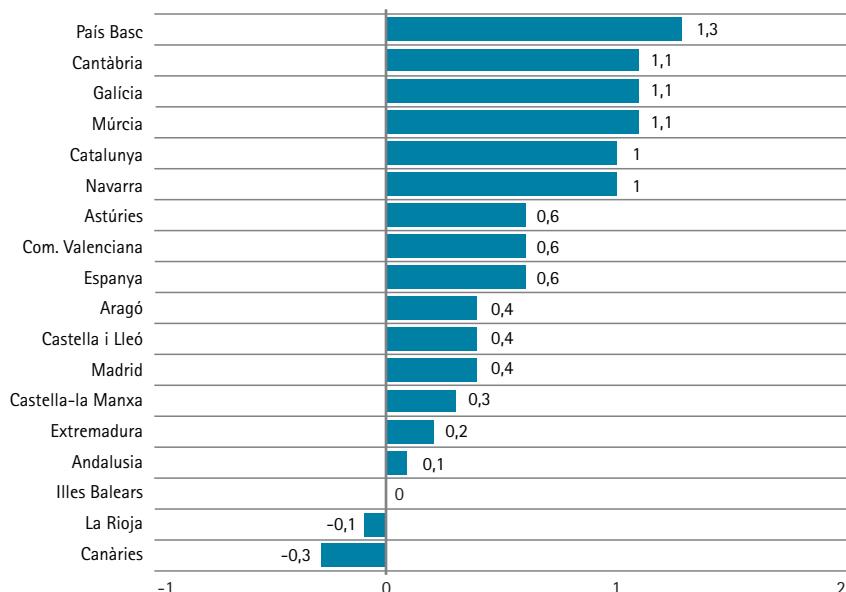
Variació anual 2008-2013 de la Productivitat per ocupat a preus constants per comunitats autònombes (%)

Font: FUNCAS.

Gràfic I-45

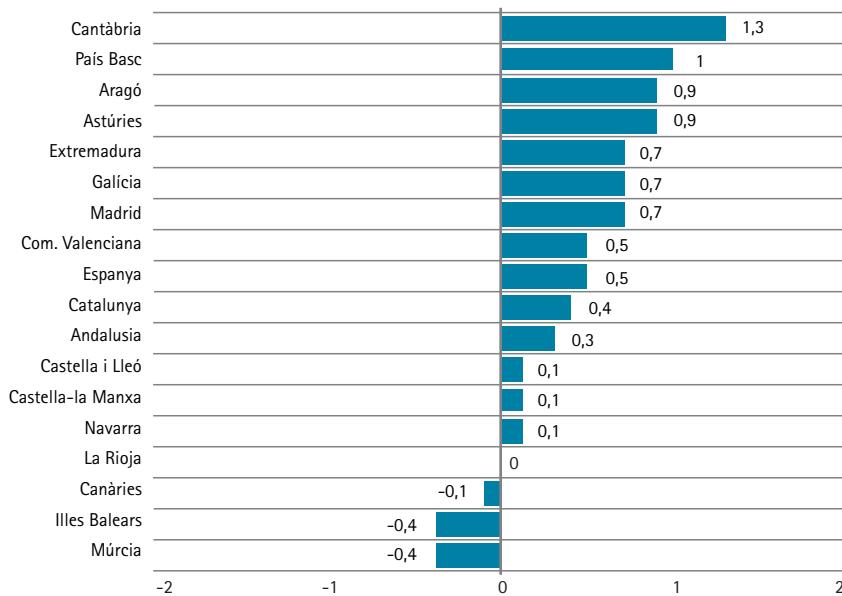
Variació anual 2014-2017 de la productivitat per ocupat a preus constants per comunitats autònombes (%)

Font: FUNCAS.

Gràfic I-46

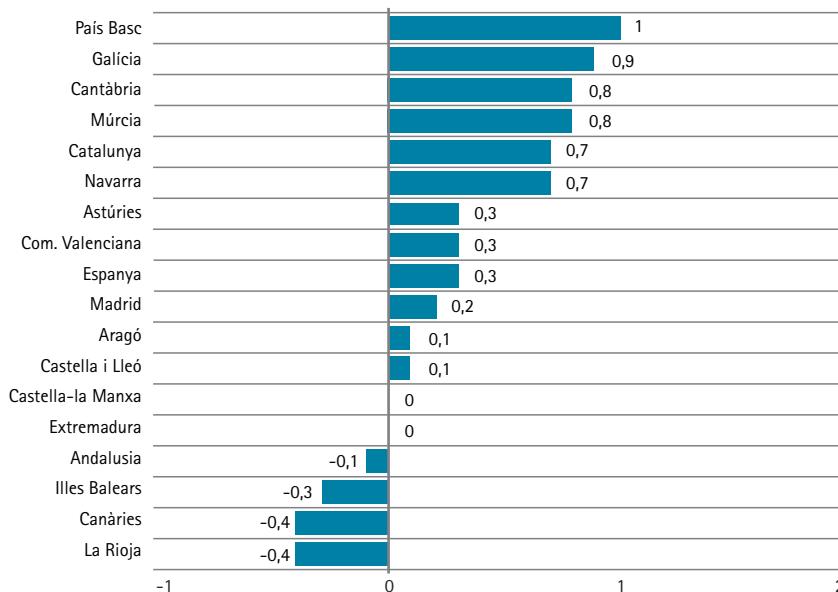
Variació anual 2017 de la productivitat per ocupat a preus constants per comunitats autònombes (%)

Font: FUNCAS.

Gràfic I-47

Previsió del percentatge de variació anual 2018 de la productivitat per ocupat a preus constants per comunitats autònombes

Font: FUNCAS.

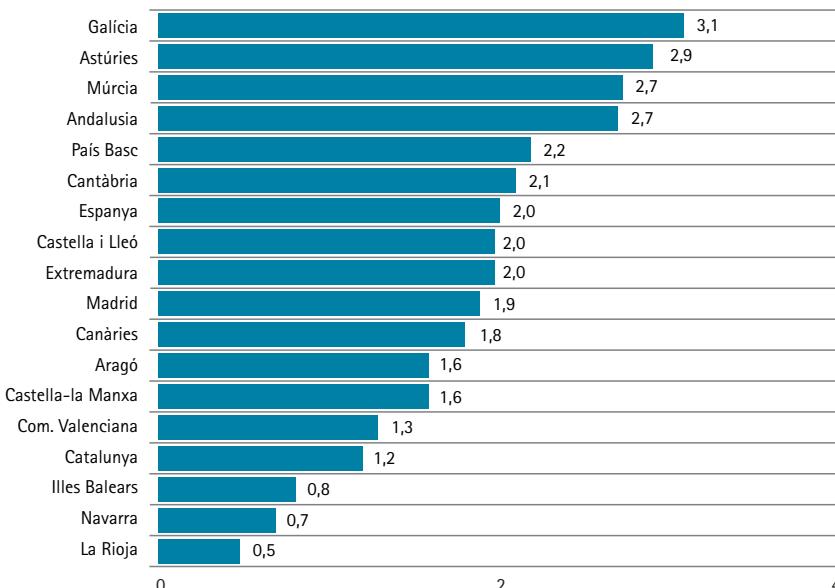
**QUADRE I-20. TAXA D'OCUPACIÓ DE LA POBLACIÓ RESIDENT PER COMUNITATS AUTÒNOMES
(% VARIACIÓ ANUAL) (2001-2018)**

	Mitjanes anuals			Previsions		
	2001-2007	2008-2013	2014-2017	2016	2017	2018
Andalusia	2,7	-3,9	2,4	2,7	2,4	2,5
Aragó	1,6	-3,2	2,2	3,0	2,8	3,7
Astúries	2,9	-3,0	2,0	2,1	3,3	3,0
Illes Balears	0,8	-4,0	1,9	2,6	1,6	3,2
Canàries	1,8	-4,3	1,9	2,0	2,0	2,9
Cantàbria	2,1	-3,4	1,6	2,7	2,0	2,5
Castella i Lleó	2,0	-3,0	2,5	3,3	2,7	3,0
Castella-la Manxa	1,6	-4,1	2,3	3,1	2,8	2,9
Catalunya	1,2	-3,4	2,2	2,5	2,4	2,1
Com. Valenciana	1,3	-4,2	2,6	2,7	2,6	2,8
Extremadura	2,0	-3,0	2,2	2,3	2,5	2,5
Galícia	3,1	-2,9	2,2	2,8	2,8	2,8
Madrid	1,9	-2,6	2,1	1,5	1,7	3,1
Múrcia	2,7	-3,5	2,4	2,7	3,4	2,3
Navarra	0,7	-3,3	1,8	1,6	2,2	3,0
País Basc	2,2	-2,4	1,7	2,4	1,9	2,8
La Rioja	0,5	-2,9	2,0	1,5	1,9	3,1
Espanya	2,0	-3,3	2,2	2,5	2,3	2,7

Font: FUNCAS.

Gràfic I-48

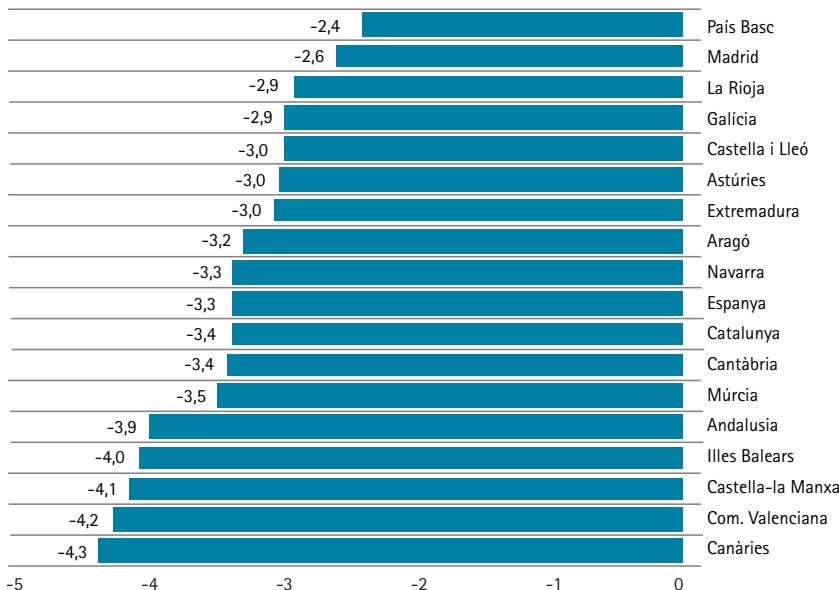
Variació anual 2001-2007 de la taxa d'ocupació de la població resident per comunitats autònombes (%)

Font: FUNCAS.

Gràfic I-49

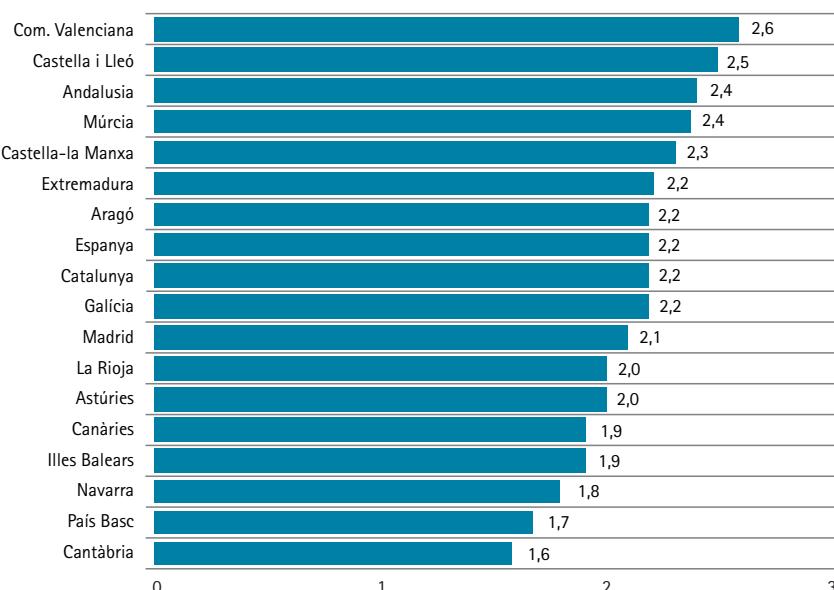
Variació anual 2008-2013 de la taxa d'ocupació de la població resident per comunitats autònombes (%)

Font: FUNCAS.

Gràfic I-50

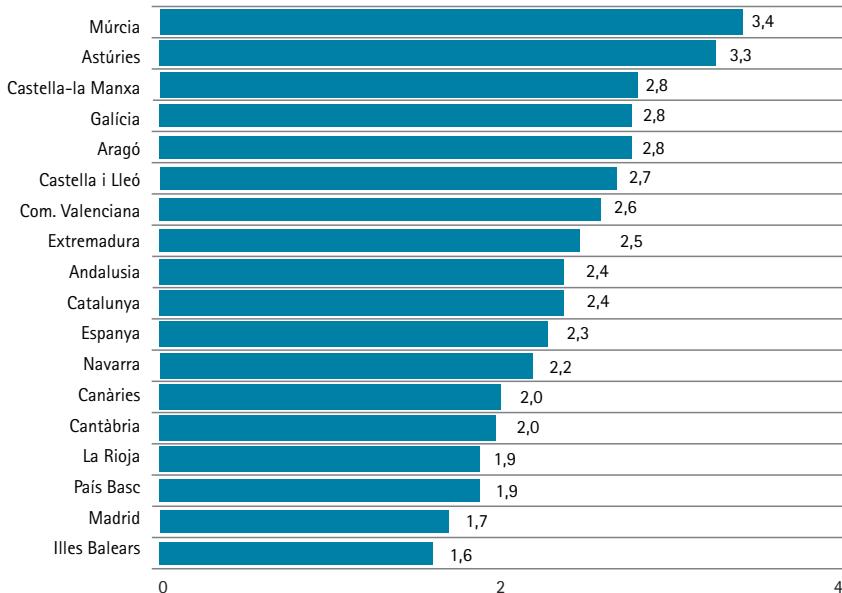
Variació anual 2014-2017 de la taxa d'ocupació de la població resident per comunitats autònombes (%)

Font: FUNCAS.

Gràfic I-51

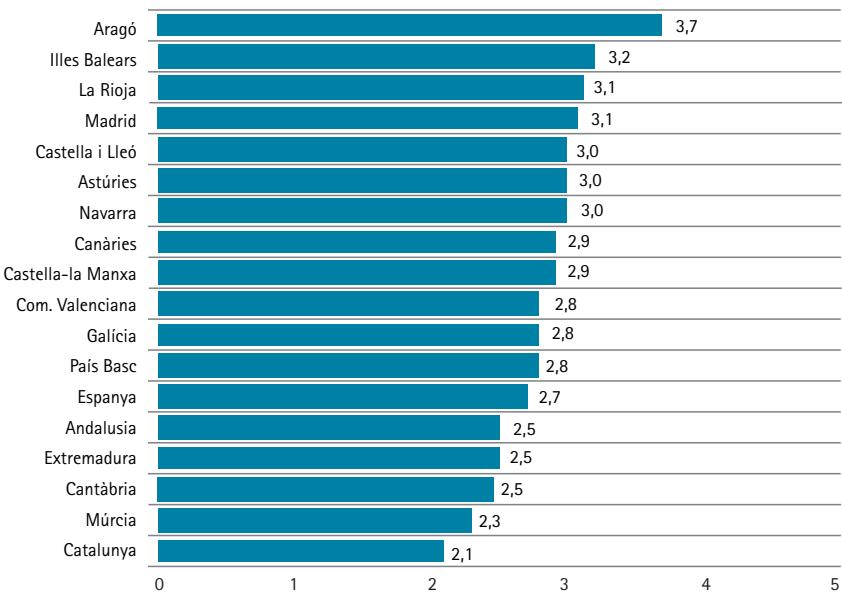
Previsió del percentatge de variació anual 2017 de la taxa d'ocupació de la població resident per comunitats autònomes

Font: FUNCAS.

Gràfic I-52

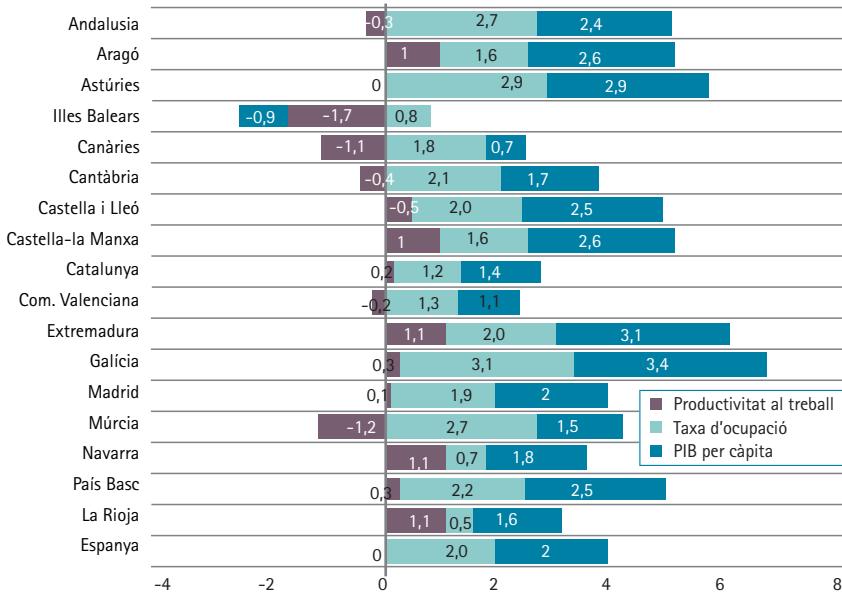
Previsió del percentatge de variació anual 2018 de la taxa d'ocupació de la població resident per comunitats autònomes

Font: FUNCAS.

Gràfic I-53

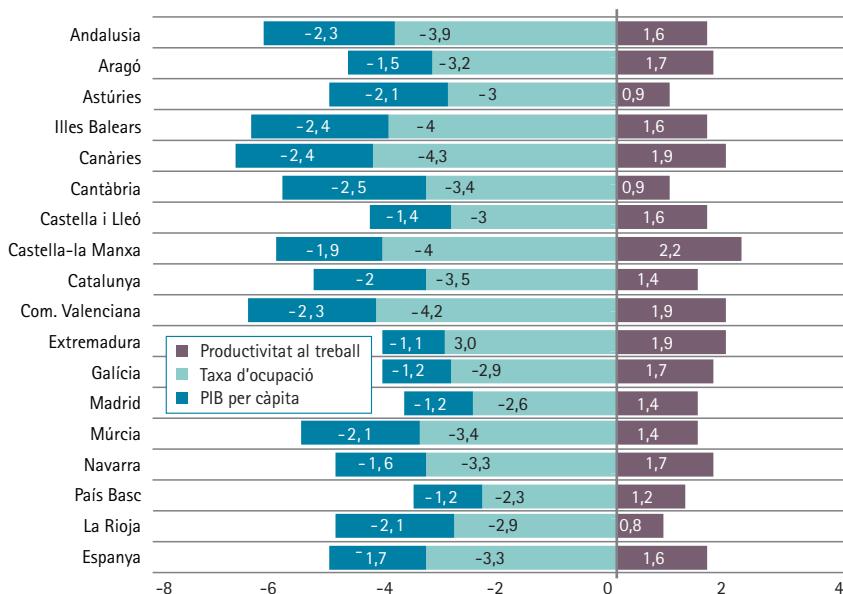
Previsions de creixement del PIB per comunitats autònombes (% de variació anual) (2001-2007)

Font: FUNCAS.

Gràfic I-54

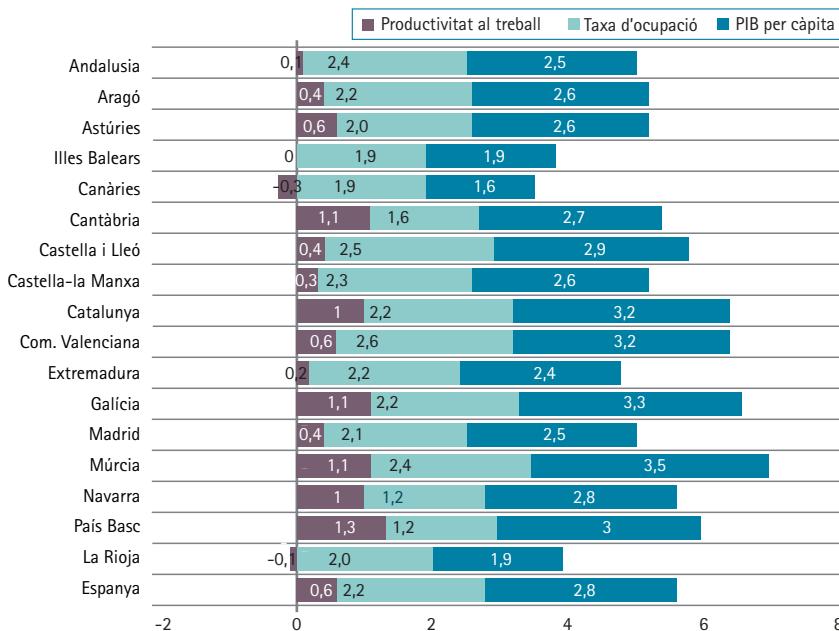
Previsions de creixement del PIB per comunitats autònombes (% de variació anual) (2008-2013)

Font: FUNCAS.

Gràfic I-55

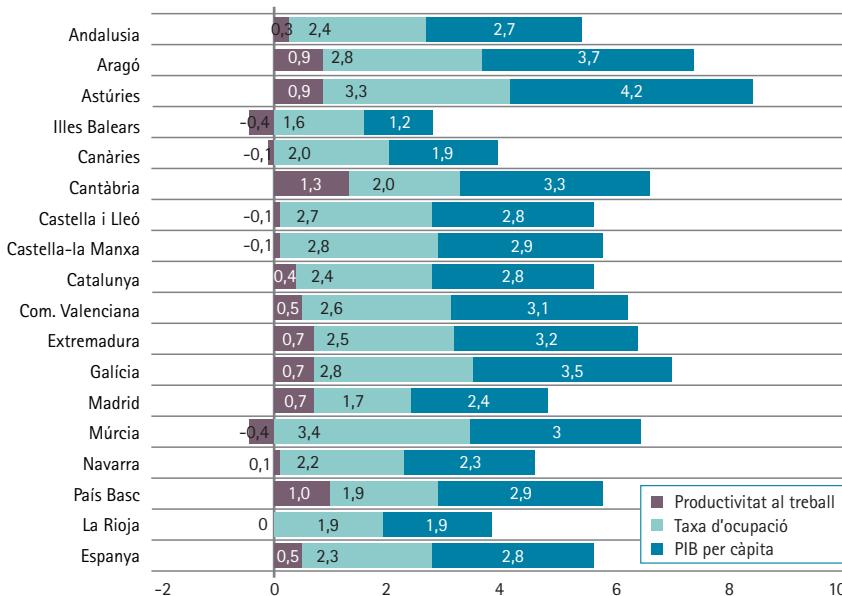
Previsions de creixement del PIB per comunitats autònomes (% de variació anual) (2014-2017)

Font: FUNCAS.

Gràfic I-56

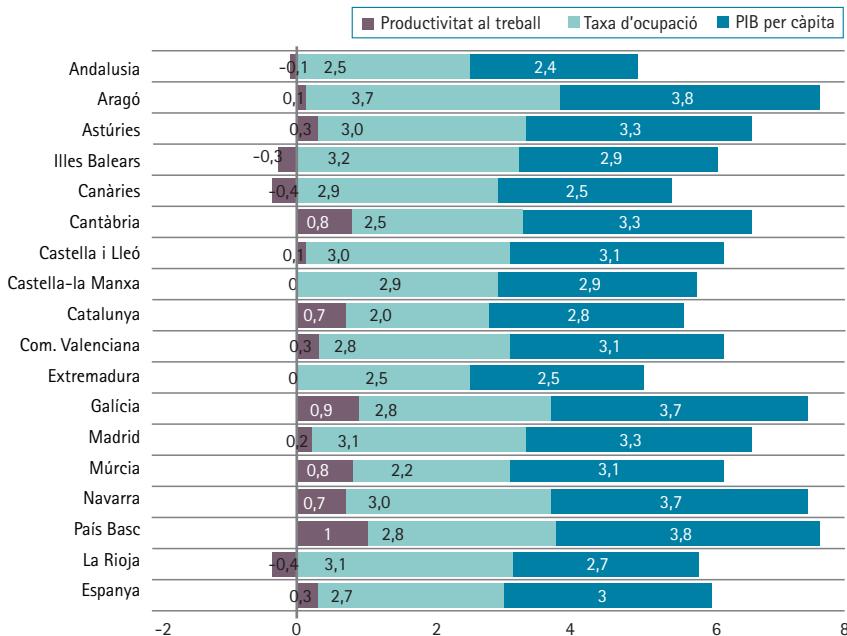
Previsions de creixement del PIB per comunitats autònomes (% de variació anual) (2017)

Font: FUNCAS.

Gràfic I-57

Previsions de creixement del PIB per comunitats autònomes (% de variació anual) (2018)

Font: FUNCAS.

1.8.**LA DISTRIBUCIÓ FUNCIONAL DE LA RENDA**

La distribució funcional de la renda a cost dels factors (treball i capital) mesura la part de la renda que s'assigna als salariis, com a contrapartida a la retribució del factor treball, i els excedents bruts d'explotació, com a contrapartida a la retribució del factor capital. A partir de les darreres dades de la Comptabilitat Regional de l'INE, i pel període 2010-2016, a les Balears la remuneració dels salariis representava un 48,97% de la renda regional, i el 2016 varen passar a re-

presentar un 46,79% amb una pèrdua de -2,18 punts en la seva representació a la renda regional, i en contrapartida els excedents bruts d'explotació han passat de representar un 51,03% el 2010 a representar el 2016 el 53,21% restant. (Vegeu el quadre AI-5).

Aquest fenomen de pèrdua de participació dels salariis en la renda regional és comú a totes les comunitats autònomes al llarg del període analitzat, on les Balears se situa amb una pèrdua inferior a la mitjana regional, i dins el conjunt de comunitats autònomes ocupa la vuitena posició per pèrdua relativa dels salariis en la renda regional. (Vegeu el quadre I-21).

D'acord amb la metodologia d'anàlisi de Navinés i Franconetti (2015)⁷, aquestes variacions de la participació dels salariis en la renda regional al llarg d'aquests anys es poden explicar per les diferències de creixement en les variables que determinen els costos laborals

unitaris (CLU), és a dir, entre el valor dels salariis horaris i la productivitat horària en punts percentuals. Aquesta diferència per les Balears es va situar en un valor de (-4,93 punts) i en el conjunt de comunitats autònombes es va situar en els (-5,29 punts).⁸

7. Vegeu: Ferran NAVINÉS, Antònia PUIGGRÒS, Maria del Mar RIBAS i Javier FRANCONETTI. "Crisi econòmica, mercat de treball i benestar social: el cas de les Illes Balears." *Revista Econòmica de Catalunya*, n. 71, maig de 2015, p. 29-43.

8. Ara bé, per al període 2000-2016 els creixement dels CLU a Balears han estat els més elevats de totes les comunitats autònombes i gairebé dupliquen la mitjana en el conjunt de comunitats autònombes (vegeu: *Esenciales*, Fundación BBVA-Ivie, n. 25/2018).

QUADRE I-21. FACTORS DE CREIXEMENT DE LA PARTICIPACIÓ DELS SALARIS EN LA RENDA REGIONAL PER CA (2010-2016)

Factor de creixement de la participació dels salariis en la renda regional	Diferència de creixement entre els salariis horaris i la productivitat horària en punt percentual
Andalusia	-6,48397
Aragó	-4,47510
Astúries	-2,87670
Illes Balears	-4,93347
Illes Canàries	-2,62460
Cantàbria	-1,67867
Castella i Lleó	-5,00477
Castella-la Manxa	-9,61046
Catalunya	-5,97848
Com. Valenciana	-5,57824
Extremadura	-4,62443
Galícia	-6,07627
Madrid	-4,05008
Múrcia	-8,02071
Navarra	-7,73688
País Basc	-5,16928
La Rioja	-2,69293
Ceuta	-4,48053
Melilla	-5,35207
Espanya	-5,29394

Font: Elaboració pròpia.

1.9.

LA TAXA DE BENEFICI I L'ÍNDEX SINTÈTIC DE RESILIÈNCIA REGIONAL

A l'apartat anterior hem vist com la participació dels salariis en la renda regional ($1-q$) es pot calcular com la relació entre el cost unitari salarial (w) i la productivitat del treball (nl), és a dir: $(1-q) = w/nl$; i per tant, la participació dels excedents bruts d'explotació (E) en la renda regional ($E/Y = q$) es pot expressar com: $q = 1 - w/nl$.

Per altra banda, la taxa de benefici (r) es pot expressar com la relació entre els excedents bruts d'explotació (E) i el valor dels estocs de capital (K), és a dir: $r = E/K$, de tal manera que:

$$r = E/Y * Y/K = q * nk$$

on nk = la productivitat del capital.

Per tant, la dinàmica de comportament de la taxa de benefici es pot explicar a partir de la dinàmica de comportament de la distribució de la renda, tal com ja hem explicat a l'apartat 1.1.7. i per la dinàmica de comportament de la productivitat del capital. A Manera, Navinés i Franconetti (2018)⁹ s'ha comprovat com per les principals economies capitalistes (EUA, Alemanya, Regne Unit, França, Itàlia i Espanya) la productivitat del capital explica la tendència principal o de fons de la taxa de benefici, mentre la participació dels excedents en la renda actua com

a contra tendència. Així en períodes de caiguda persistent de la taxa de guany, aquesta caiguda s'explica per una caiguda de fons de la productivitat del capital, mentre el creixement de la participació dels excedents en la renda actua com a contra tendència per evitar un major deteriorament dels nivells de rendibilitat de les inversions productives. A l'apartat anterior ja hem pogut comprovar com aquesta contra tendència s'ha donat en el conjunt de totes les economies regionals. A totes s'ha produït la caiguda de la productivitat del capital i de la taxa de benefici. (Vegeu el quadre I-22 i els gràfics I-58 i I-59).

Només en el període de gran creixement de l'economia espanyola (1965-1985) es va donar en algunes economies regionals creixements de la seva productivitat del capital, cas de les més especialitzades en el turisme de "sol i platja": Andalusia, les Illes Balears (l'any 1985 marca a les Balears el final del creixement diferencial de la seva renda per càpita, tal com es pot veure al gràfic I-37) i Canàries, i també en el cas de Galícia, Madrid, Múrcia i Navarra, mentre a partir de 1986 ja es generalitza en totes les comunitats autònomes la caiguda de la productivitat del capital i es comença a generalitzar el creixement de la participació dels excedents en la renda regional al llarg del període 1986-2008 en sis comunitats autònomes, especialment a les Canàries i les Balears, i a totes les comunitats autònomes al darrer període analitzat 2009-2013. (Vegeu els gràfics I-60 a I-62 i el quadre AI-6).

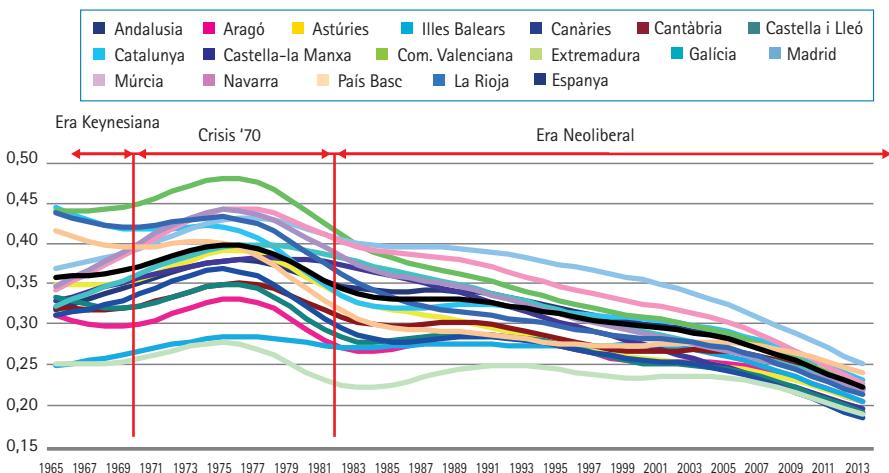
9. Carles MANERA, Ferran NAVINÉS i Javier FRANCONETTI. "Going out of the Great Recession? Contrast between the United States and Europe: Proposed work from economic history, 1960-2014." *Journal of Post Keynesian Economics*, 10 de maig de 2018.

**QUADRE I-22. TAXA ANUAL ACUMULATIVA DE LES VARIABLES EXPLICATIVES DEL COMPORTAMENT DE LA TAXA DE BENEFICI
PER COMUNITATS AUTÒNOMES (1965-2013)**

	1965-1985			1986-2008			2009-2013		
	Quota d'excés- dent (q)	Productivitat del capital (mK)	Taxa de benefici (r)	Quota d'excé- dent (q)	Productivitat del capital (mK)	Taxa de benefici (r)	Quota d'excé- dent (q)	Productivitat del capital (mK)	Taxa de bene- fici (r)
Andalusia	-0,5452	0,3315	-0,2155	-0,0090	-1,1578	-1,1667	0,9654	-3,4367	-2,5045
Aragó	-1,6272	-0,7022	-2,3180	-0,1084	-0,5896	-0,6973	0,7527	-3,0937	-2,3643
Astúries	-1,1388	-0,4711	-1,6045	0,2049	-1,2726	-1,0702	1,2007	-2,8191	-1,6523
Iles Balears	-1,5612	0,4664	-1,1021	0,4086	-0,5534	-0,1490	0,4012	-3,2405	-2,8523
Iles Canàries	-1,1323	0,4701	-0,6675	0,5214	-1,9813	-1,4702	0,7763	-2,8969	-2,1431
Cantàbria	-1,1829	-0,3671	-1,5457	0,2620	-0,7060	-0,4458	0,8653	-2,9683	-2,1287
Castella i Lleó	-1,4275	-0,8809	-2,2958	0,0939	-0,9290	-0,8360	0,6411	-3,4518	-2,8328
Castella-la Manxa	-1,5113	-0,5437	-2,0468	-0,4636	-0,9735	-1,4327	0,2484	-3,8558	-3,6170
Catalunya	-1,1934	-1,6169	-2,7910	-0,0183	-0,7122	-0,7303	0,4481	-3,2058	-2,7720
Com. Valenciana	-1,1466	-0,6985	-1,8371	-0,0991	-1,5285	-1,6261	0,5808	-3,4986	-2,9381
Extremadura	-0,5460	-0,5418	-1,0848	-0,0312	-0,1536	-0,1848	1,5081	-3,1277	-1,6667
Galícia	-1,5406	0,6347	-0,9157	-0,0295	-1,5962	-1,6252	0,6201	-2,5042	-1,8996
Madrid	-1,1730	0,3327	-0,8442	-0,0935	-1,2527	-1,3451	0,4822	-3,3449	-2,8788
Múrcia	-1,0216	0,6209	-0,4071	-0,0144	-1,4852	-1,4994	0,6604	-3,8475	-3,2125
Navarra	-1,6226	0,2028	-1,4231	-0,0537	-1,5701	-1,6229	0,7559	-2,8306	-2,0961
Païs Basc	-1,2177	-1,6404	-2,8381	-0,0034	-0,3848	-0,3883	0,6419	-2,3144	-1,6874
La Rioja	-1,3455	-1,3214	-2,6491	-0,3528	-1,1647	-1,5134	0,1270	-3,3677	-3,2450
Espanya	-1,2049	-0,4001	-1,6002	0,0383	-1,0223	-0,9843	0,5782	-3,2884	-2,7293

Font: Elaboració pròpia.

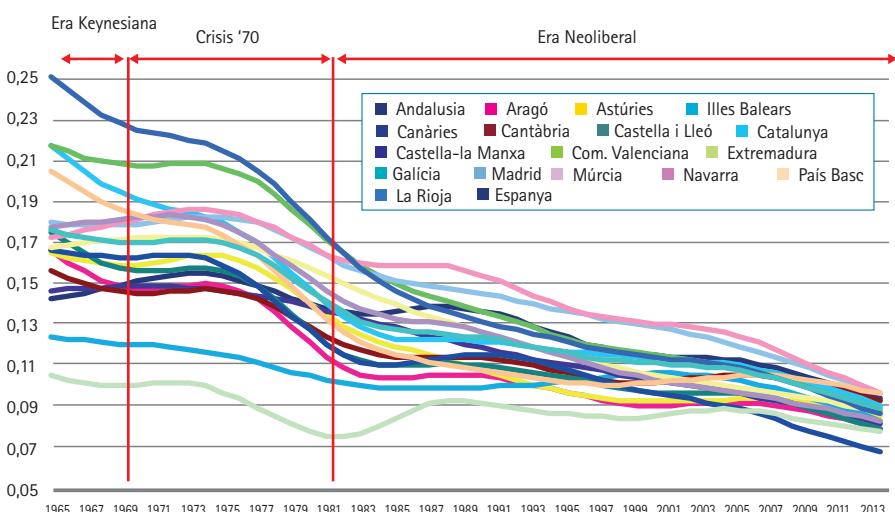
Gràfic I-58

Taxa de la productivitat del capital (πK) per a Espanya i comunitats autònombes (1965-2013)

Font: BdMores i elaboració pròpria.

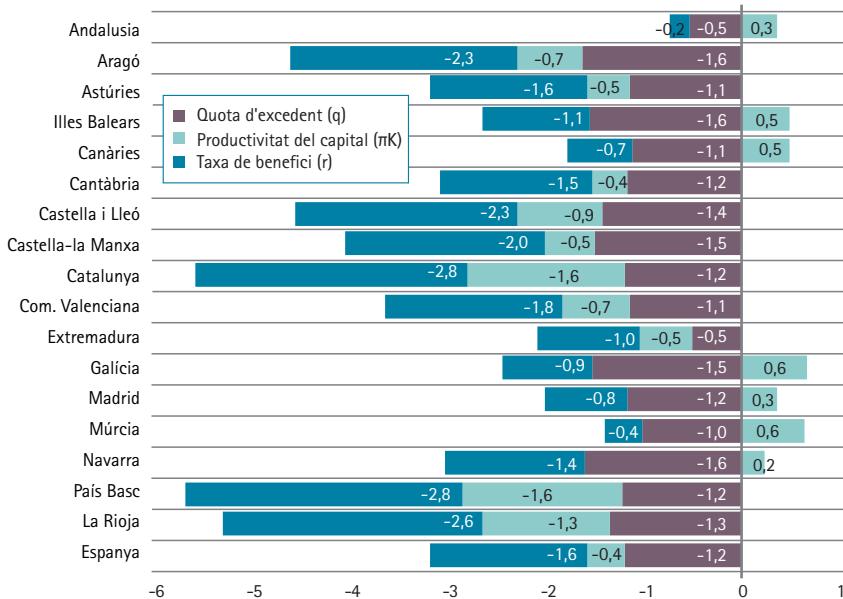
Gràfic I-59

Taxa de benefici (r) per a Espanya i comunitats autònombes (1965-2013)

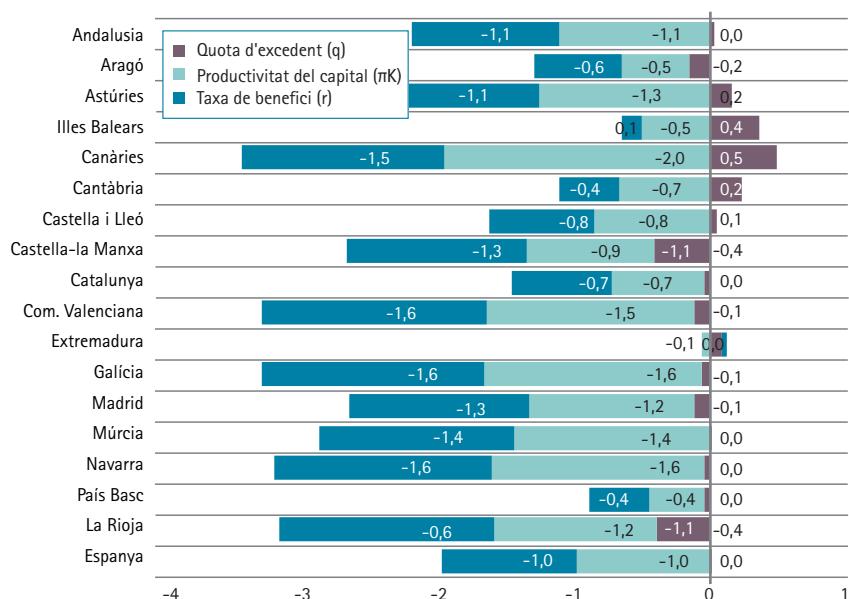
Font: BdMores i elaboració pròpria.

Gràfic I-60
Comportament de la taxa de benefici per comunitats autònombes. (1965-1985)

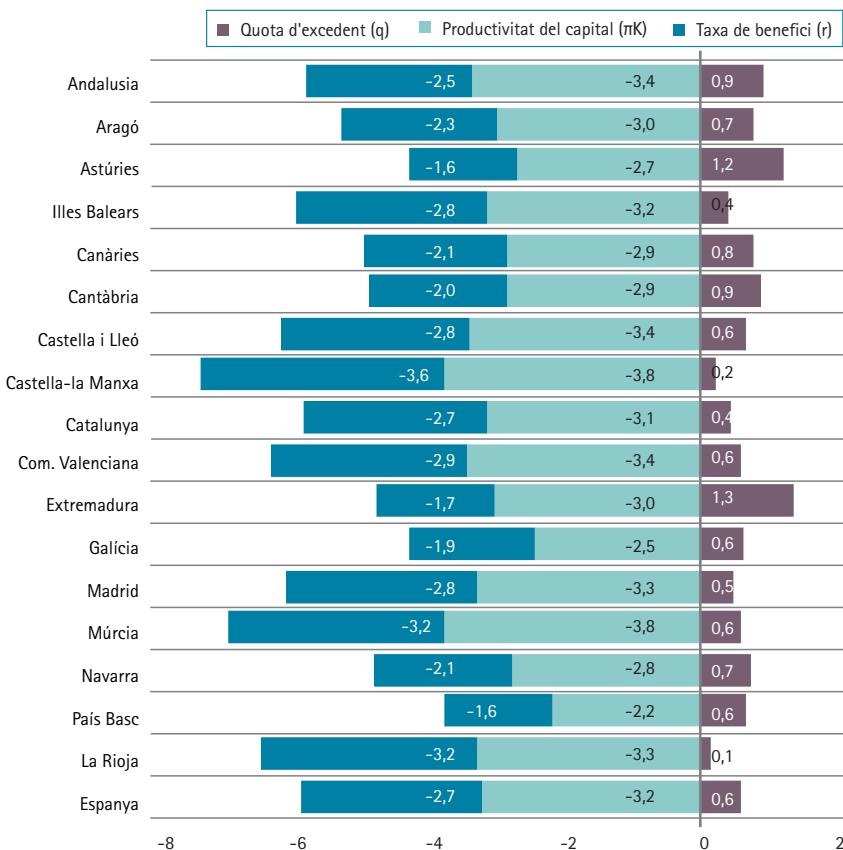
Font: Elaboració pròpria.

Gràfic I-61
Comportament de la taxa de benefici per comunitats autònombes. (1986-2008)

Font: Elaboració pròpria.

Gràfic I-62
Comportament de la taxa de benefici per comunitats autònombes.
(2009-2013)

Font: Elaboració pròpia.

Per altra banda, a Navinés, Manera, Franconetti, Bonnail (2018)¹⁰ s'ha definit el concepte de resiliència regional: "En un sentit de discriminar positivament aquelles regions que, en períodes de crisi, han mantingut un creixement diferencial

positiu de la seva taxa de benefici." Una de les principals conclusions d'aquest treball és que de les tres comunitats autònombes amb una forta especialització en el turisme de sol i platja, la que presenta el millor índex sintètic de resiliència regional (ISR) és la de les Illes Balears (4,56), seguida d'Andalusia (4,39) i les Canàries (4,16). (Vegeu el quadre I-23 i AI-7).

10. Vegeu: Ferran Navinés, Carles Manera, Javier Franconetti i Marta Bonnail. "Resiliència i crisi econòmica: tipologia per comunitats autònombes a partir de la taxa de benefici (1965-2011)." *Revista Econòmica de Catalunya*, n. 77, juny de 2018.

QUADRE I-23. ÍNDEX DE RESILIÈNCIA DE LES COMUNITATS AUTÒNOMES PER ALS TRES PERÍODES DE CRISI.
ANYS 1975-1982; 1989-1997; 2005-2011

	Índex de resiliència	Factors de creixement de la indústria* regional respecte a Espanya	Factors de creixement de la indústria manufacturera regional respecte a Espanya
1. País Basc	7 (6,98)	1,393	1,279
2. Extremadura	7 (6,90)	28,51	3,035
3. Catalunya	5 (5,38)	0,319	0,936
4. Galícia	5 (5,16)	16,445	26,683
5. Aragó	5 (5,06)	23,828	26,693
6. Navarra	5 (4,84)	28,382	31,082
7. Cantàbria	5 (4,69)	-1,959	-2,654
8. Illes Balears	5 (4,56)	1,059	-21,461
9. Andalusia	4 (4,39)	-13,751	-20,555
10. Astúries	4 (4,22)	-23,748	-15,783
11. Canàries	4 (4,16)	-19,517	-17,587
12. Castella-la Manxa	3 (3,30)	19,976	17,567
13. Madrid	3 (3,17)	7,79	1,058
14. La Rioja	3 (2,92)	41,527	49,52
15. Múrcia	2 (2,40)	-12,246	-3,231
16. C. Valenciana	2 (1,92)	7,239	5,732
17. Castella i Lleó	1 (1,08)	16,069	17,567

Font: Elaboració pròpria.

* Inclosa la indústria manufacturera i la no manufacturera.

REQUADRE I-1.

EL TEIXIT EMPRESARIAL I LA INFORMACIÓ AMB MICRODADES

RAFEL CRESPI CLADERA

(Universitat de les Illes Balears,
Departament d'Economia de l'Empresa)

L'activitat econòmica en un país o en una regió com les Balears queda reflectida en la distribució sectorial, i la contribució de cada sector a la generació de riquesa, a la creació de valor o al creixement del producte interior brut. Aquestes magnituds permeten la comparació

entre regions, i mostren el seu grau d'especialització en uns pocs sectors o el nivell d'amplitud en múltiples indústries, o la seva terciarització, entre altres aspectes. Aquestes mesures també permeten, per una mateixa regió, veure l'evolució temporal i en quina mesura el benestar dels seus ciutadans ve determinada pel creixement o no de determinats sectors. En aquesta memòria figuren dades acurades en aquest sentit que constaten el que ens envolta: per exemple, la contribució de l'activitat del sector turístic a l'economia de les Illes Balears.

Aquesta activitat econòmica està generada pels ciutadans, per les institucions públiques i, principalment per les empreses que operen en el territori. Conèixer la distribució d'empreses entre indústries, la major o menor dimensió d'aquestes empreses, el nombre de treballadors que ocupen, el volum salarial que aquests perceben, el volum d'activitat o d'ingressos que generen o els tipus d'actius que empren per generar aquests ingressos té molta rellevància. Efectivament, la productivitat de l'economia és mesurable també a partir de la productivitat de cada una de les seves empreses i permet als agents privats prendre decisions d'estratègia competitiva com pugui ser el creixement, la localització, la internacionalització, la diversificació o fins i tot la desinversió. Per a les administracions públiques, el coneixement detallat de l'estructura empresarial ajuda a millorar la regulació, a establir mecanismes de promoció o de subvenció i de regulació.

Al Directori Central d'Empreses (DIRCE), depenent de l'Institut Nacional d'Estadística (INE) hi figuren, l'any 2017, un total 93.067 empreses a les Illes Balears, de les quals 47.548 són persones físiques, que corresponen als autònoms. Entre les empreses amb

forma jurídica, hi ha 45.519 de les quals 34.168 són societats limitades i 2.351 corresponen a societats anònimes.

Aquesta distribució és similar, encara que no amb les mateixes dades, si es consulta una base de dades privada coneguda per les sigles SABI, que és el Sistema d'Anàlisi de Balanços Ibèric, que inclou dades d'Espanya i Portugal. Efectivament a les Balears hi ha incorporada la informació d'un total de 43.257 societats limitades (SL) i 3.755 societats anònimes (SA), que amb la resta de formes societàries de menor nombre comptabilitzen un total de 47.194 empreses. Aquesta disparitat entre aquesta font (SABI) i la del DIRCE és a causa del còmput de dades d'empreses no actives que romanen en la base amb dades històriques.

El més rellevant és conèixer si la distribució de les empreses, per la seva dimensió, permeten explicar diferències de competitivitat del teixit empresarial i, en conseqüència, albirar polítiques correctores. La taula 1 posa de manifest que la distribució d'empreses per nombre d'empleats a les Balears és plenament representativa del que succeeix en el conjunt d'Espanya, tot i tenir una economia notablement més terciaritzada.

TAULA 1. DISTRIBUCIÓ D'EMPRESES A LES BALEARS I ESPANYA SEGONS EL NOMBRE D'ASSALARIATS

	Sense assalariats	D'1 a 2	De 3 a 5	De 6 a 9	De 10 a 19	De 20 a 49	De 50 a 99	Més de 99
Illes Balears	55,15%	29,91%	9,73%	3,86%	2,41%	1,29%	0,33%	0,33%
Espanya	55,55%	27,24%	9,10%	3,68%	2,37%	1,31%	0,38%	0,37%

TAULA 2. DISTRIBUCIÓ D'EMPRESSES, TREBALLADORS ASSALARIATS I VALOR AFEGIT PER TREBALLADOR SEGONS MIDA DE LES EMPRESSES

		Assalariats				
		0-9	10-19	20-49	50-249	>250
Espanya	Empreses	94,8%	2,9%	1,5%	0,6%	0,1%
Alemanya		82,4%	9,8%	4,9%	2,4%	0,5%
Balears		88,7%	6,0%	3,7%	1,4%	0,2%
Espanya	Treballadors	40,7%	8,7%	10,1%	13,3%	27,2%
Alemanya		19,5%	11,1%	12,3%	20,1%	37,1%
Espanya	VA per treb.	26,1	37,4	42,9	55,5	57,7
Alemanya		42,7	40,8	46,9	57	68,4

Font: Elaboració pròpia a partir de dades del DIRCE i Sabi.

Una implicació relacionada amb l'estructura empresarial és la competitivitat de l'economia. Efectivament, per un nombre d'empreses no financeres similar entre Alemanya i Espanya, de l'ordre dels 2,4 milions, la distribució de dimensions de les empreses és sensiblement diferent, com apunta la taula 2, amb resultats sobre la població ocupada i la seva productivitat que també difereix.

Efectivament, una aproximació a la productivitat com és el valor afegit aportat per treballador s'observa en la taula 2 que és creixent amb la mida de les empreses, i aquesta característica és comuna a totes les economies. En conseqüència, s'observa que per economies en què hi ha una distribució de la població d'empreses de major dimensió, també aconsegueixen majors nivells de productivitat. Aquesta observació en el conjunt d'una economia, que ens permet comparar Alemanya amb Espanya, per exemple,

té implícita també una distribució sectorial de la seva activitat productiva sensiblement diferent.

La conclusió és una anàlisi acurada amb les dades individualitzades de les empreses, que permeti aproximar-nos a la seva dimensió, a la seva activitat i altres dades econòmiques i financeres que permetin aproximar-nos a la seva productivitat és imprescindible per una correcta diagnosi del funcionament del teixit empresarial. La disponibilitat de bases de dades amb aquesta informació hauria de ser un element habitual en qualsevol estudi o anuari sobre l'economia regional.

El gràfic 1 és un exemple de la distribució de les empreses de les Balears, apuntada en la taula 1, per diverses mides d'empreses. Recull el volum d'ingressos per treballador, que es mostra major per les empreses de mida més gran. Certament, controlar

per la composició de sector en cada una d'aquestes mides d'empreses podria canviar substancialment l'explicació dels resultats.

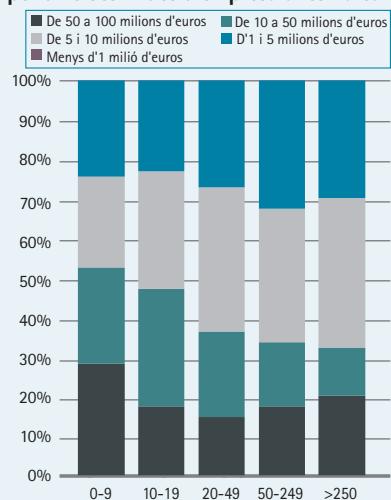
Altres aspectes com la longevitat de l'empresa també són informatives del funcionament d'aquestes i de la seva permanència. A les Balears, quasi la meitat d'empreses tenen entre 10 i 20 anys d'existència, com mostra la taula 1.

El gràfic 2 també posa de manifest que entre les empreses de menys de 20 anys d'existència, quasi el 90% generen un volum d'ingressos inferior al milió d'euros.

És aquest tipus d'anàlisi sobre la relació entre les característiques econòmiques i financeres, la forma en què estan governades, la seva estructura de propietat, la forma legal escollida, la pertinença a un grup empresarial o no, o fins i tot el caràcter familiar o no de la seva gestió i propietat, el que pot ajudar a fer recomanacions de gestió i també de política per part de les administracions públiques, i prendre decisions acurades a les mateixes empreses.

Gràfic 1

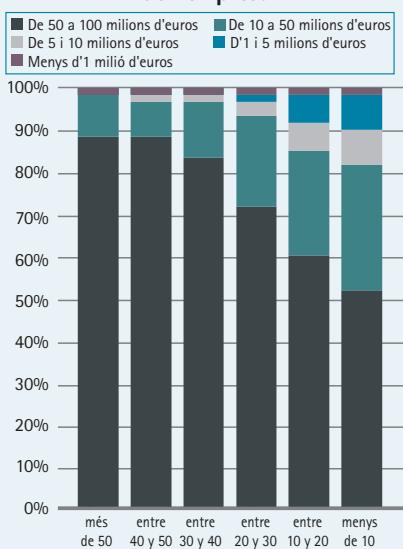
Distribució dels ingressos per treballador per diverses mides d'empresa a les Balears

Font: Elaboració a partir de les dades de SABI.

Gràfic 2

Distribució d'ingressos per longevitat de l'empresa

Font: Elaboració a partir de les dades de SABI.